

O vlijanji krščanstva na drevnjo Rusb.

Krščanstvo našlo je naše predke (prednike) na nizki stopinji umstvenega razvitja; taka je bila tudi njih npravstvenost. Kakor dete ležal je pagan Slavjan v naročji prirode in ni se mogel odtrgati od njenih prsij, od njene oblasti. On je obožal sile i javljenja vidnega sveta. Socijalna žizenj bila je tudi v pelnicah; oblast kneza ni bila velika.

Zato pa ruski človek, ki je žil dozdam le vnanje; ni mogel ničesa protivopostaviti vsemogočij duhovni sili in skoro je položil orožje pred krščanstvom. Krščanska vera je soglasna z mirnim značajem ruskega naroda; zato se je sprejela skoro in preobrnila je vse umstveno in npravstveno življenje. No, ne samo istino luč bogopoznanja in bogočastja vnesla je ona v temno življenje naših predkov: sprejeta na narodnem jeziku, oduševila je vse oddele življenja ruskega človeka; vera pravoslavna dala je starim načelom nov pomen in novo silo, ker ni podajljala narodnosti. Vkupe z vero prišli so v Rusijo iz Carjegrada i zakoni, ki so malo po malu prodrli v sestav države. Ruska cerkev preobrazovala je ves stroj socijalnega življenja i soobčala notranjo silo državi. Tako je Kristova vera pokorila svojemu vlijanju in voditeljstvu vse duhovno razvitje Rusije, osvetila je narodne elemente in postala osnova narodnega zglada in značaja.

Ker je vera zajela vsa juna in bezsilna načela narodne žizni, to razume se samo soboj, da i drevnja ruska pismenost kot izraz narodne žizni nosi na sebi cerkveni značaj.

Hram božji bil je našim predkom živa osoba, napolnjena z blagodatjo. Tu je narod prosil Boga o „pobedi na vragov“, tu je izbiral svoje svečenike po žrebji (srečkanji). Mesto, kjer je stal hram, materijal, iz katerega je bil izdelan in vse cerkvene reči bile so mu svete! Celó slova simbola: vo jedinu svjatúju sobórnuju i apostoljskuju cerkovŭ“ odnašali so k svojemu hramu. „Cerkovŭ bo (namreč) jestŭ nébo zemnoje. Ta jestŭ na zemli

Bogom sózdana v žilišče sv. Duha i na proščenje vsego mira (sveta), ježe molitvŭ dom narečŭtsja, v njej že jestŭ opravdanije i očiščenje, i radostŭ i otpuščenje grehóv mnogih.“ Hram je bil narodu skoro jedino učilišče istine i dobra; v hramu slišali so učenje vere in npravstvenosti, v čitanji, penji i v živi besedi duhovnega pastirja, v jeziku narodnem, svojem; tam so se učili o zgodovini krščanstva, celo na podlogi slik cerkvenih. V hramu je narod nahajal ubežišče od buntovščikov in vnanjih vragov; tam so se zaščičali, tam so želeli umreti. Tje so nosili imetek v slučaji požara i pri nabegu vragov, nadejaje se, da krepost zidanja in svetinja mesta ohrani jim vse; v hramih hranili so se važni dokumenti, razne vrste dogovori, dolžna pisma itd. Tam so se hranile tudi prava mera in vesi (tehtnice); v cerkovni ogradi slušale so se sodbene zadeve. V slučaji glada ali obče nezgode jemali so iz cerkve denarje; pri cerkvah bil je často (pogostoma) dom za bedne in bolne. Tako je narod v svoji cerkvi videl materino krmilico, ki nasiča dušo slovom spasenja i istine, napolnjuje srce visokim čuvstvom, pita telo v potrebi in zaščiča v nezgodah in opasnostih. Zato pa je sezidanje hrama, obnovljenje, osvečenje, ukrašenje njega bilo vselej velik, prazdničen dogodek našim predkom. V hram, pri zvonjenji v vseh cerkvah, vodili so v procesiji človeka, katerega so dolžili, da je krivo prisegel; ta običaj se je videl še pred dobrimi desetimi leti.

Krest (križ) bil je simbol miru in zamenil je meč. Pri kreščenji še zdaj vsakemu pravoslavnemu nadevajo na vrat „krestek“, kateri on nosi vselej. Ikone (slike božje) pojavile so se v vseh hišah po prejetji krščanstva. Pri vhodu v dom in pri izhodu iz njega, zjutraj in zvečer, pred jedjo in po jedi, ali ko se odpravlja v pot, daljnji in blizki, in pri mnogih drugih slučajih križa se Rus i zdaj, povrnivši se k cerkvi ali v „svjatoj ugol“, ako je doma. Krest i ikona služita kot verno jamstvo pri obečanjih; pomenjati se „krestami“ označa najvišo stopinjo

prijateljstva. Kadar se je sklepal mir, to vselej je bil prvi uvet, da se vrnejo ikone.

Gromadno značenje so imeli „hramovije prazdniki“ (žegnanje). V take dni je narod vselej piroval, (kakor se godi tudi zdaj, ne samo v Rusiji, ampak tudi na Slovenskem). Na te pire prihajali so tudi pagani = Slavjani, slišali na njih o pravi veri, o čudesih, o blagodati, katero daje sv. Duh krščenemu — in sami so se krstili.

Na mesto prejšnjih paganskih žrecov in kudesnikov (čarobniki), ki so narod sleparili, dala je krščanska vera duhovenstvo, ki je sestavljalo viši, obrazovani oddel naroda. Vsak knez težil je po tem, da bi vdovoril in vkrepil v svoji oblasti krščanstvo, zato pa mu je bila potrebna pomoč in vpljanje (vpliv) duhovenstva. Duhovenstvo se je izbiralo iz ruskega naroda, govorilo in pisalo je po ruski, služilo v cerkvi po ruski, t. j. po slovenski, zato pa je imelo gromaden, odločujoč vpliv na svojo pastvo. V „dumah“ in „sovětah“ imeli so duhovni prvo besedo. Oni so ne samo molili za „vragov pobědu i odolěnje.“ ampak sami so svetovali začetni ali nadaljevati to ali drugo vojno, ali pa so odsvetovali, kedar so predvideli neblagoprijeten konec. Duhovni so učili in karali kneze, zdaj prosili jih sè solzami, sedaj odločevali v nakazanje od cerkve. Spone med raznimi knezi pogašali so čisto svojim posredničestvom (posredovanjem). Njim, kot najbolj obrazovanim, izročali so se državne zadeve, posolstva, posredništva pri zaključnji miru. Ker so bili sami oženjeni, poznali so vse potrebe naroda v družini, učili so, kako se ima žiti v zakonu, kako se imajo odgojevati otroci. Rusko duhovenstvo se nikoli ni stremilo k temu, da bi se zaprlo v poseben samostalen krog. Ono je proizšlo iz naroda, žilo v narodu in žilo za narod; povsodi je duhovenstvo vnašalo mir in krotost, udeleževalo se je radosti in gorja v družini svojega vernega, katerega je zaščičalo in učilo in vodilo na vseh potih njega življenja; pomagalo je narodu v vseh njega nezgodah in delilo z njim to, kar je samo imelo. Tako se govori v letopisu o mnogih duhovnih pastirjih tistega časa: knjazjam i bojaram i vsem veljmožam bil na uspeh, i vse divno, obidimim (nesrečnim) pomagal, pečaljnih (žalostnih) utešal, niččih (siromakov) miloval . . . Bil ljudjam zastupljenije, sirotam kormitelj . . . Bil obidimim pomoščnik, vdovam zastupnik, izbavljaja ot nasilnago i siljnih ne stidiljsja (ne bal se). Vozljubili žitije jeho bojare, i ljudi prihodili k njemu, poučajast ot njegò denj in noščj i mnogih utverdil in na razum istinnij nastavit.“

V samostanih gojila se je pismenost, pisale so se knjige, slikale ikone in dajale narodu; samostani so bili razsadniki civilizacije. Razen tega so samostani služili ubežiščem ljudem preganjanim in stiskanim; oni so bili žitnice o času gladu, in mnogi samostani so krmili do tisoč ljudij na dan; vsakemu se je dajala jed in obleka,

kdor se je obračal k pomoči, bolniki so se zdravili v samostanih. Zato pa je narod visoko čtil (spoštoval) monahe; uvažanje k monahom i monastirjem stavi se na visoko stopinjo dobra in nrvstvenosti. Tako letopisci govoré o dobrih knezih: Vozdaval često episkopam i presviteram, izliha (posebno) že ljubil černorizcev.

Iz vsega rečenega je vidno, kake blaginje je dalo krščanstvo Rusiji, možno je smelo tvrditi, da je ono prva osnova državne mogočnosti in sile, in brez njega bi Rusije ne bilo. Krščanska Rus postavila se je kakor železna stena proti nabegu azijskih divjih čet, ki so si ob njo razbile svojo glavo. Ne bodi pravoslavne Rusije — Evropa imela bi zdaj popolnoma drug vid, in evropska civilizacija ne bila bi na tisti visoki stopinji, na kateri je zdaj. Ni torej čuda, da je pravoslavije všlo v plot i kri ruskega naroda; narod čuti, da mu je ono, in le ono dalo življenje in da se ima za vse, kar ima velikega in dobrega, zahvaliti svoji veri. Pravoslavije je vera narodna. Na zapadu so padale velike države, izmenjale se, krčile se, krošile se; Rusija pa raste iz dneva v dan, da si ima vragov cele milijone na pravo in na levo. Azijski, divji narodi sami prosijo o prijetji njih v poddanstvo belega Carja, in Rusija nese evropsko kulturo v nedrije Azije ne z mečem v roki, nego mirnimi sredstvi: zida jim železnice, koplje vodotoke, sadi vrte, odkriva učilišča.

Ruska cerkev, veja soborne apostolske cerkve, nikoli ni stremila podčiniti (podvreči) si državo, nikoli ni vojevala z njo in preklinjala vladarje in narode. Ona je vselej pomnila besede Kristove, da „carstvo moje ne jest ot mira segò.“

Ko je krščanstvo ozarilo Rusijo, bila je vstočna cerkev še v jedinstvu z zapadno. Zato pa imajo Slovenci polno pravico radovati se „v denj, jeho že sotvori Gospod.“ nam sta sveto vero v čisti, stari obliki propovedovala naša blagovestnika, sveta solunska brata Kiril i Metodij. Ona dva, „ravnoapostolna. učitelja slovenskih stran“, kakor ja zove ruska cerkev, pomogla sta, da se je krščanstvo v Rusiji propovedovalo na narodnem jeziku. Njiju knjige, njiju prevode, katere so nadaljevali učenci po smrti sv. Metodija (v 885. l.) v svojem ubežišču pri dvoru bolgarskega carja Simeona, prešli so v Rusijo, in naš drevnji jezik, ki je bil, dasi literaturni, vendar po tvrditvi V. J. Lamanskega razumljiv vsem slavjanskim plemenom, sliši se zdaj v ruski cerkvi, in sedanji ruski jezik je odšel od njega tako malo, da celo preprosti mužik razume vso službo božjo. Imamo pričino (vzrok) tem boljše veseliti se z velikem prazdnikom rodnega Slovincem naroda, ker po svediteljstvu znamenitega letopisca „jazyk (narod) že slovensk i russk odin jest.“ Najdejo se zeloti, ki bodo sipali rognje na takozvane „razkolnike“, najdejo se topoumne glave, ki bodo valjale se v prahu in blatu, licemerno molčale o tej velikanski slavnosti; mi že, buduči uverjeni, čto vera Hristova

možet propovedivatsja i na svjatom, odinakovo s latin-skim, grečeskim i jevrejskim jazykami, slovenskom jazyke, budem molittsja Gospodu Bogu našemu, da by on mo-

litvami sv. ravnoapostolnago velikago knjazja Vladimira podal: „blagosostojanje svjatih božijih Cerkvév i sojedinenije vséh.“ — ?! —

„Krščenje¹⁾ slovansko-ruskega naroda v Kijevu in po vsej zemlji ruski.“

Po prihodu v Kijev (namreč iz Korsunja, kjer se je bil dal krstiti Vladimir), je knez Vladimir pred vsem krstil svojih 12 sinov, katerim so bila dana nova krščanska imena, z ohranjenjem tudi prejšnjih ruskih imen. Zatem je Vladimir krstil tudi ves svoj dom, vse sorodnike knežje družine in knežjega dvora. Po zgledu kneza in njegovega doma so se krstili tudi oni bojari in prvaki starejšin, kateri so bili že poprej jedne misli s knezom v sveti veri. To je bil dober zgled tudi za ostali narod. Sedaj je dal Vladimir poveljenje (povelje) razruševati, razsekavati in sežigati idole, glavnega idola Peruna pa privezati h konjskemu repu in vleči z gore po pobočji Boričevemu na potok, vpadavši v Dnjepr, in je dal 12 vojščakov, ki so bili idola.²⁾ To je on storil, kakor pojasnjuje letopisec, ne radi tega, da bi idol čutil udarce, a na poroganje (zasmeh) besu (hudobnemu duhu), kateri je zavajal narod z idolskim služenjem, kajti i slovo Božje govori, da idoli so *изъмъ ѹбого* (Po XCV, 5). Mnogi iz praznovernih paganov so plakali po svojem Perunu, ko so ga vlačili z gore in bili, potem pa spustili na Dnjepr. Oni so bežali za njim po bregu, misleč, da idol izpluje, ali vojščaki so ga, po zaukazu Vladimira, odpahavali, katerega je voda zanesla k bregu, in takó so ga prognali daleč. Narod je videl, da bogovi njegovi so ničevni, in je izgubljal vero v nje.

Zatem je začel Vladimir pripravljati narod h krščenju. Od začetka so zbirali narod po grmadah (kupih), in tukaj so bojari in starejšine, bivši že prej jedne misli in vere z Vladimirom, prigovarjali narod krstiti se. Svečeniki, došedši iz Carjegrada in Korsunja, so s pomočjo onih bojarov in starejšin in onih kristjanov in svečnikov, kakoršni so že bili v Kijevu za sv. Olge,³⁾ poučevali narod o sv. veri. Sam Vladimir je hodil med narod in je s svojim slovom učil in pripravljajal narod. Po vsem tem je Vladimir določil dan krščenja in na predvečer je razposlal vestnike (oznanjevalce) po vsem mestu s po-

velenjem: „Kdor ne pride jutri na reko, bogati ali ubožec, ta bo meni nasprotnik.“ Ko so to slišali ljudje, so se pripravljali z radostjo, govoreč: Ako bi ne bilo to dobro, bi knez in bojari ne sprejeli tega.“ Drugi so pritrjevali iti zaradi tega, ker se niso hoteli protiviti državni oblasti ljubljenega kneza.

„Nastal je dan — po istini veliki dan Gospodov za Kijev. Od zjutra so se stekali Kijevljanje z vseh koncev mesta v brezštevilnem množtvu k mestu krščenja na reko Dnjeper tam, kjer se je za iste dôbe zivala ž njim reka Počajna, stekali so se možje in žene, roditelji in otroci, stari in mladi, bogati in ubogi, gospodarji in njih delavci. Prišel je na breg sam knez z vladiko (škofom Mihajilom in zborom škofov in svečnikov, in svojimi novokrščenimi bojari. Zbrali so se tudi drugi kristjani iz davnih, da bi se udeležili svečene slavnosti. Na nalašč pripravljenem mestu je molel (se je vzdigaval) sveti križ, so stali sovršitelji tajinstva (sv. sakramenta) v svečenih opravah in so prizvali molitveno blagoslovljenje na vodo Dnjepra, ki je imel postati svečena kopel Kijevljanov. Po danem znamenji so šle množice njih, moški posebe, ženske posebe, slekši se, v vodo: nedorasli so stali pri bregu, odrasli globlje, jedni do vratu, drugi do prs in tretji do pasu; očetje in matere so držali na rokah deteta, starce pa so podpirali odrasli. Pri vsaki kopici (kupu) so bili tudi „sovršeni“, to je kristjane, da bi vodili krščene v obredih tajinstva. Svetitelji (škofje) in svečeniki so čitali molitve krščenja, narekali imena krščenim, obča za vsako njih kopico. S trojekratnim pogreznjenjem (potopljenjem) v vodo krščenih v ime Ota i Sina i svetega Duha se je izvršilo veliko tajinstvo duhovnega prerojenja brezštevilnega množtvu naroda. In bila je radost na nebu in na zemlji o tolikem množtvu rešenih! Radovali so se i krstivši kršeni, in vsi svedoki svečanosti, v spomin katere se imenuje samo mesto krščenja sveto mesto. Ali holj nego vsi se je radoval provzročitelj svečanosti, blaženi knez Vladimir. V pobožni radosti je vzdignil on oči k nebu ter molil: „Боже великій, сотворившій небо и землю! призры на новыя люди сія, дай имъ Господи, увѣдѣти Тебе, Истиннаго Бога, якоже увѣдѣша другія христіянскія страны, утверди въ нихъ вѣру правую и несопротивную и мнѣ помози на супротивнаго врага спасенія челоуѣческаго, да надѣяся на Тя и на Твою державу, побѣждаю козми его.“

Bog veliki, ki si sioril nebo in zemljo! poglej na te nove ljudi, daj jim, Gospod, spoznati Tebe, pravega Boga!

¹⁾ Ta odlomek je prevod V. poglavja iz knjižice že zadnjič naznanjene, z naslovom: „Въ память девятистлѣтія крещенія Руся. Житіе святаго князя Владиміра.“ Spisal J. J. Malyševskij, prof. Kijevske duhovne akademije. Izdalo S. Peterburško Slav. Blagotv. Obsčestvo. Op. ured.

²⁾ Kakor pristavljajo „Nase Hlasy“, ki so tudi odlomek prevedli iz te knjižice, je porabil sarkastični duh Havličkov v svojem češkem umotvoru: „Krst sv. Vladimira.“ Op. ured.

³⁾ Sv. Olga, knjeginja, žena Igorja, stara mati Vladimirova. Op. ured.

hakor so spoznali drugi krščanski kraji, utrdi v njih vero pravo in nezavedljivo, in meni pomagaj na nasprotnega vraga spasenja (rešitve) človeškega, da, nadejaje se na Te in na Tvoje kraljestvo, zmagam zvižaje njegove."

„Tako j potem je izdal Vladimir poveljenje zidati v Kijevu cerkve za nove kristjane in krstiti narod, zidati cerkve tudi po vseh mestih in selih ruske zemlje. Sporočilo se glasi, da je on tudi sam in ne jedenkrat obiskoval z episkopi in svečeniki razna mesta in dežele ruske zemlje, je sozival narod slušat slova o veri Kristovi in je potem poveleval krstiti ga, in zidati cerkve. Tako, po sporočilu, je bil Vladimir v zemlji Volynski, kjer je krstil narod in sezidal mesto Vladimir in v njem cerkev, bil je v zemlji Suzdaljski, je zasadil tudi tu krščansko vero in sezidal cerkev. Bil je, po sporočilu, tudi v drugih zemljah. Po njegovi volji so obiskovali rusko zemljo s propovedjo Evangelija svetitelj (škof) Mihajil in škofje, dohajali so do Novgoroda na severo-vstoku. Z l. 992 je Vladimir z novim metropolitom Leontijem ustanovil stalnih vladik v nekotikih mestih, kakor: v Novgorodu, Rostovu, Vladimiru, Volynskem, Černigovu, Belgorodu (sedaj Belogorodka blizu Kijeva), potem pa v drugih. Episkopi so nadaljevati poruševati idolosluženje, blagovestiti sv. vero in krstiti narod. Njim so pomagali knežji bo-

jari, poslaniki in mestni starci, ki so se pokristjanili pred drugimi v Kijevu ali v drugih mestih. A ko so doraščali sinovi Vladimirovi, jih je posajal na oddeljene oblasti po mestih in deželah, in kakor govore poročila, jim je zapovedoval, skupno z vladikami, svečeniki in bojari, povsod po svojih oddeljenih deželah (udelih) razruševati idolosluženje, obračati narod v krščanstvo in zidati cerkve. Taki udeli ali kneženja sinov Vladimira so bili v Novgorodu, Pskovu, Polocku, Skolensku, Rostovu, Muromu in Černigovu, na meji Drevljanski, na Volynji in v daljnji Tmutarakanji ob Azovskem morji. V takih mestih, kjer ni bilo ne knezov, ne vladik, so izpolnjevali poveljenje Vladimirovo o krščenji naroda namestniki in svečeniki. Takó se je, po volji Vladimira, glasila propoved vere Kristove po vseh koncih zemlje ruske. — — — — —

„V mnogih deželah latinskih in nemških so bile pri zasajanju krščanstva vojne in velika krvoprolitja. Nas je Gospod Bog rešil od tega, rešil z oblastjo velikega kneza, katera je bila rodna, ruska oblast, bila mogočna ne samo s silo, ampak tudi z dobro slavo v narodu.“ — — — — —

K sveto-vladimirski slavnosti.

(Konec.)

Kirjejev, ki kakor kaže že samo ta nasvet za vesoljni cerkveni zbor, je veleizobražen gledé na občo, kakor na slovansko izomiko, ki je, kakor smo že omenili, po svojem zunanjem značaji general in adjutant velikega kneza Konstantina Nikolajeviča, očeta grške kraljice Olge, ta pravoslavni Rus nadaljuje svojo razpravo, kakor sledi:

„V drugi polovici V. stoletja se je oddelila ali, natančniše, je bila ločena od Cerkve vesoljne krajna ali deželna cerkev Armenije. Prvotni vzrok tega žalostnega dejstva je bilo nedorazumenje, napaka čisto formalnega, zunanjega svojstva, in vendar razkol biva in ne samo se ne zmanjšuje, ampak nasprotno, se okrepljuje in zapleta. Proizšel je, kakor znano, od tega, ker so sklepi četrtega vesoljnega zbora (Halkedonskega) došli v Armenijo v popolnoma izkaženi obliki, in jih ni mogla prijeti armenska cerkev. Kakor je izvestno (znano), je sobor 451. leta razpravljaj in obsodil herezijo monofizitov in je postavil razsodbo o njej še le po nadaljevalnem presojevanji in sporih. To vprašanje samo po sebi strahovito in pristopno jedino umom, izbistrivšim se z metafiziškim mišljenjem, ni se lahko udajalo razsojevanju niti celó na grškem jeziku; tem manj se je moglo razsojevati v jeziku armenskem, nesposobnem podajati metafiziške in psiho-

logiške tenkosti. S temi okolnistimi pa so se okoriščevali sledivci (pristaši) Evstahija; monofiziti, obsojeni od Halkedonskega zbora, na kateri niso mogli dojeti Armenci, (oni so bili ta čas v stalnih vojnah s Perzijani), ti monofiziti so se prikazali v Armeniji in, podajaje v izkaženi obliki sklepe Halkedonskega zbora, so preverili Armence, da je zbor prijel učenje Nestorja. Armenska cerkev, osleparjena takim potom, je zavrgla sklepe (lažnjive) 4 vesoljnega zbora, slovesno jih je obsodila na zboru Ečmiadzinskem, in se je dejanski ločila od vesoljne Cerkve. Če tudi nekateri Armenci, ne umevajoči velikega pomena vere, jako cenijo svojo obosebljenost (individualnost), kot orodje v doseženje politiških ciljev, vendar bolj zaresni med njimi bodo, kakor naravno, radostno pozdravljali zjedinjenje cerkve armenske s Cerkvijo vesoljno. Pa mi, pravoslavni, nismo li dolžni gorečno skrbeti za to, da bi izjasnili stvar našim v bistvu jedinovcem, ločenim od nas jedino zaradi nerazumenja? Ali nismo dolžni postaviti resnico in mir? Pa kakó moremo mi to doseči? Kdo bode v stanji izvršiti to? Očividno, vendar jedini veselenski zbor! Ali očitno je pa tudi, da da tudi tukaj je vsako pomujenje pogubno

„Ne manj važno v cerkovnem pogledu predstavlja se vprašanje še o drugi deželni abesinski cerkvi, ki se

je tudi slučajno (t. j. vsled političkih dogodkov) od delila od vesoljnega jedinjenja; ta cerkev, osnovana kmalu po aleksandrinski, je bila v začetku, kakor naravno, brezuslovno pravoslavna. Abesinci štejejo sebe tudi do teh dob pravoslavne; kljubu mnogim nepopolnostim dogmatskega učenja in nepravilnosti obredov, gledajo zblížati se z nami in povdarjajo svojo pripravljenost sprejeti od pravoslavne cerkve osebe, ki bi mogle naučiti jih in nastaviti na pot istine; možno je celó reči potrjevalno, da tudi oni iz njih, kateri so zapadli vlijanju islama in so že znatno odšli od krščanskega učenja, se odrečejo vsem zmotam in se tudi zjedinijo, samo da bi spoznali, da pravoslavna cerkev se je vendar začela brigati za nje, obračati na nje zanimanje, začela se odnašati k njim, kakor „ljubeča mati.“ Ne majhne živahnosti, ne majhne sile bi imela imeti abesinska cerkev, da bi se, če tudi v sedanji svoji obliki, ustavljala proti naporom njej vražnih elementov (sosebno islama) in da bi ne izginila popolnoma, n. pr. podobno znameniti cerkvi afrikanski, bliščavši nekdanj s takó živo svetlobo svojih Kiprianov in Avgustinov. Cerkev abesinska prosi naše npravstvene in verske pomoči, ona prosi pravice, — ali ji moremo odgovoriti z odrekanjem ali celó molčanjem? Moremo-li dati kamen, pri nas proseči kruha? Pa tudi tukaj, tudi v tej stvari, ali moremo morda izvršiti kar si bodi brez pomoči veselenskega sobora?

„Prehajam sedaj k vprašanju, še bolj nam bližnjim, še bolj nujnim, dostajajočim se brezuslovno cerkvá pravoslavnih, ali takisto nahajajočih se v položnji anormalnem in počutivših se v njem zlasti zaradi tega, ker ideja avtokefalnosti je zatemnila v nas idejo sobornosti, ker važni ukrepi, pripadajoči poprejšnjemu razsojenju vse Cerkve, so se sprejemali brez občega sovéta, jedino po deželnih cerkovnih oblastih, pod nezakonitim vplivom svetnega življa. Govorim o cerkvi bolgarski in srbski. Zakaj so se pokazale težave? Zakaj ni Cerkev delovala v soglasji sama s seboj? Jedino zato, ker je pozabila to, da je ona jedina in soborna. Položenje del i v Bolgariji i v Srbiji postaje vedno bolj in bolj nevarno; vrugi vstajajo tudi znotraj cerkve same in zunanje, in spreobračajo njene otroke! Popraviti to anormalno položnje je možno samo z zjedinenjem, sobornim dejstvom vseh sil cerkve. Ni dvomljenja, da cerkovni (pa tudi vsak) red bo ustanovljen v Bolgariji, hitro ko se cerkvi vrne njej primerno položnje, in razpor med grškim in bolgarskim duhovenstvom bo rešen z vesoljnim zborom sosebno pri pomirjajoči udeležbi in vplivu ruske hierarhije, jednako prijateljski razpoložene k patriarhiji in k Bolgariji. Misel ta sicer ni nova; znano je, da patriarh Konstantinopoljski Gregorij je predlagal sezvati sobor vse pravoslavne cerkve, zlasti v rešenje grško-bolgarskega razpora, dobro razumevaje, da drugih zakonitih in pravih sposobov ni za rešenje tega zžečega vprašanja. On je pisal v tem zmyslu duhavnim uradom vseh avtokefalnih

cerkvá in je dokazaval neobhodnost sobora. „Ker so bila pravila,“ je pisal on. „s katerimi se predpisuje jednak red uprave v vsej cerkvi . . . sklenena na vesoljnih zborih — more biti razrešeno tudi bolgarsko vprašanje samo z obćim zborom vse pravoslavne cerkve . . . , kateri (zbor) s svojo kanoniško oblastjo more kmalu in konečno rešiti stvar.“ Misel patriarha so sprejele z oduševljenjem malone vse avtokefalne cerkve; ona je našla silno podporo tudi v Rusiji, celó med osebami, stoječimi zunaj cerkovne hierarhije, in samo malenkostni pomisleki o težavah političkega svojstva so zaprečili uresničenje blagih početij modrega patriarha. Ni nam li, zmodrenim sedaj s skušnjo, popraviti isto našo napako, in spomniti, da „спасение — во мнoгѣ совѣтѣ“ (rešenje je v mnogem sovétu)? Ravno prav je opomniti, da patriarh je, kakor je očitno, imel pred očmi razrešiti na predlaganem zboru ne samo bolgarsko vprašanje, ampak tudi armensko in celó angleško (razumem vprašanje o ustanovljenji pravoslavne cerkve zapadnega obreda v Angliji).

„Vse rečeno dostaje se tudi sočasnega položnja srbske cerkve. Vlada srbska, dóvolivša sebi zahtevati od srbske cerkve uzakonjenje simonije in izgnavša njenega glavarja, metropolita Mihajila, podvrže se jedino zbornemu sklepu vse pravoslavne cerkve (pa tudi ne more, da bi se mu ne uklonila). Svojega osodnega koraka celó antipravoslavna vlada kralja Milana bi ne storila, ko bi se reforme v življenji cerkve izvrševale, kakor je treba, t. j. ne drugače, kakor na osnovanji sklepov vse cerkve; nezakonito delo kralja se je dogodilo, zlasti vsled tega, ker se je delo vršilo „vrabski“, administrativno-celično (skrivno). Pa tudi sam patriarh bi nikdar ne priznal zakonitosti brezzakonite izvolitve samózvanca Mavriča, ko bi ne bil zaveden; zavedenje pa je možno samo vsled molčanja naše hierarhije in vsled tega, ker je bila pravica glasu o rešnji tega specijalno-cerkovnega dela izročena in puščena osebami, stoječim jako daleč od vprašanj veroizpovednih in ne razumevajočih njih prvostopne važnosti.

„V tem beglem očrtanji sem se jaz omejil samo na najvažnejša vprašanja, spadajoča k rešenju vselenskega sobora. Mislim pa vendar, da navedenih primerov bo popolnoma zadostno v to, da se preverijo tudi najmanj bistri (najtopši) ljudje o neobhodnosti energiškega delovanja. Vsaka minuta je draga, vsako zavlečenje je pogubno, težave, združene z rešenjem vseh dokazanih vprašanj se, kakor naravno, ne zmanjšajo, a nasprotno, povečujejo se nepretržno. Ali je možno muditi se?

„Jaz predvidim mnogoštevilna nasprotovanja proti vsemu, kar sem rekel jaz. Pobijanja ta se morejo pojaviti z raznih stranij in celó od oseb z nazori, ki med seboj nasprotujejo drug drugemu. Istim napadom pa se uklanjajo tudi takó imenovane „народническа“ (narodne), „панславистскія“ (panslavistiške) teorije, toliko tesno zvezane z vprašanji verskimi: nje napadajo i ultra-rudeči i ultra-beli! Na vse, kar jaz govorim o neobhodnosti

soziva vselenskega sobora, najdejo se, naravno, nasprotniki, in najprej, nasprotniki vsake vere. Oni razpadajo na dve vrsti; jedni poštevacjo vsako vero, v tem številu tudi krščansko, kot premo zapreko „svobodi“ in „napredku“, in težé za Volteurom, „écraser l'infâme (t. j. Cerkev). Drugi vidijo v krščanstvu samo jedno iz stopinj, iz postaj postopnega vzdignjenja samodoločujoče se misli; vidijo v njem javljenje nekđaj koristno, ali sedaj popolnoma odživevše svoj vek, einen überwundenen Standpunkt, kakor govoré Nemci. Take osebe odnašajo se k veri in Cerkvi z visoka, ali blagodušno, kakor k reči, katera, celó sedaj, more biti koristna za prosti narod, za otroke; oni so pripravljene tudi sedaj „tolerizovati“, trpeti Cerkev, ali s tem, da bi ona „ne zavedala se“, da bi kristjani, sosebnó pravoslavni, ne vzbujali „zaspavajočega cerkovnega življenja“, „naj — pravijo, vse to umira — de sa belle mort“, mirno, ne sanjaje ob ozdravljenji, o tem, da bi znova vlijalo na osode človeštva! . . . V danem slučaju s temi oponenti se ni prepirati, pa tudi ni možno! Nam bi bilo treba govoriti v dveh različnih jezikih: meni — v jeziku treh sto petdeset milijonov kristjanov, njim — v svojem; ali jaz pišem za kristjane, ne pa za one, kateri ne priznavajo sebe za take.

Do cela na drugo vrsto nasprotstva morem naleteti od strani oseb, popolnoma verujočih, pa ne priznavajočih prava z našo cerkvijo zjediniti se na veselenskem soboru, češ, ker ona „ni v jedinjenji z Rimom“. Prisotnosti (navzočnost) zastopnikov Rima na našem soboru je brezdvombeno želeli; ali brezdvombeno je tudi to, da prisotnost njih n i n e o b h o d n a v to, da bi zbor pravoslavne cerkve mogel poštevacji se vesoljnim. Za me to vprašanje nima niti najmanjše dvomljivosti. Taki dvomi so mogli biti in so dejanski bili še v prvi polovici sedanjega stoletja; znano je, da tudi vladika (škof) Moskovski, Filaret, se je izrekel o njem jako zdržano, če tudi je najodločniše odmetal (pobjal) celó tedanje (t. j. predvaticanske) zmote Rima, zmote primerno lahke, nepriznanje kojih ni vleklo (imelo) še za seboj anateme lata sententia. Sedaj, po vaticanskem zboru, dvomi niso možni. Vredno je opomnje, da nekatere osebe, odrekajoče vstoku pravo sozvanja vesoljnega zbora na tej podstavi, da na njem ne bo zastopnikov zapada, iste osebe nikakor ne pomišljujejo priznavati zapadne zборе vesoljnimi, kljubu temu, da na njih ni bilo zastopnikov Vstoka. S stališča strogo katoliškega je tak nazor dovršeno dosleden. Ultramontanci poštevacjo svoje sobore kot vesoljne, in s svojega stališča imajo popolnoma prav. Ni možno, v resnici, predstaviti sebi Cerkve Kristove, če tudi začasno, kateri je vzeta možnost sklepati pravoveljavné pogodbe o raznih vprašanjih, raznih okolnostih, porušujočih tok cerkovnega življenja (n. pr. ob pojavljenji herezije itd.) na tej podstavi, da se nahaja del Cerkve v šizmi. V tem slučaju namreč bi se pokazala slova Kristuva o Cerkvi

lažnjiva; pravica Cerkve bi ne mogla razodevati se; „вРАГОМЪ АДОВЫМЪ“ (vragom peklenskim) bi bilo prepuščeno začasno „одоубиѣ“ (zmaga), pa skušnja je pokazala, da tako položenje (razklano, položaj razkola) more nadaljevati se mnoga stoletja. Ali očividno je, da vse, kar trdé latinci, moremo reči še z boljšimi razlogi mi, pravoslavni.

Kažejo dalje na težave formalno-kanoniškega svojstva: vesoljni zbori, pravijo, so se sklicevali po sproženji od strani svetne oblasti, po vabilnih pismih imperatorjev. Kakó pa more biti sedaj? Vladar štirih vstočnih patriarhatov je muselman; vladar Grške je — protestant, vladar Rumunije je — katolik, vladar Червоной Руси (Rudeče Rusije) in nekaterih srbskih dežel je — tudi katolik. Vladar Srbskega kraljestva je izvršil delo ne samo nerazumno, ampak protivo-kanoniško; v Bolgariji ni nikakega vladarja, načelnik paločnikov (paličnikov) je doslej nihilist Stambulov, prizvavši k sebi katolika in katolikinjo. Ostajajo pravoslavni — Ruski Car in Kněz Nikolaj Črnogorski. Mislimo, da junak Črne Gore ne pošteeje za se kot „razžaljivo“ prepustiti sproženje velikega dela soziva pravoslavni hierarhov našemu Государю (vladarju) . . .

„Vabeč hierarhe pravoslavne cerkve Gosudar, bo, naravno, objavil v vseslišanje in v najdoločniši obliki, da sklicani zbor nima presledovati in ne bo presledoval kakoršnih si bodi politiških ciljev, da se sobor sklicuje izključno zaradi verskih ciljev, a ne zaradi tega, da bi dostavil Rusiji kakoršno si bodi politiško ali cerkovno hegemonijo. Opiraje se na besede popolnoma kompetentnih in avtoritetnih oseb, morem jaz trditi, da vsaj dve avtokefalni cerkvi odgovoré popolnoma sočustveno na naše povabilo; pa tudi od ostalih cerkva ni možno pričakovati drugih odgovorov, najmanj od patriarhata Konstantinopoljskega, kateri je tuoi sam že nedavno izjavil se o neobhodbosti sozvati veselenski sobor.

„Protest je možen še od jedne strani, namreč od strani oseb, boječih se vsakega projavljenja življenja, poštevajočih, da jedino sredstvo, ne pregrešiti se, je to — ničesar ne delati: mi, glej, smo takó obloženi, pri nas je na rokah tudi brez tega novega vprašanja cel kup takih, katera nam je potreba brezodložno rešiti, razmotati. Ako smo mi živeli jednajst vekov brez vesoljnih zborov, ali ni možno počakati še nekoliko let?! Mi ne odmetamo vaših dovodov, ali želimo pred vsem rešiti, morebiti, ne toliko važna, vendar pa bolj neodložna dela. Vsako vzdignenje v svetu npravstvenem odseva tudi na življenji politiškem in na življenji finančnem; mi smo takó prenesli za poslednjih 30 let toliko gibanj, toliko novega (novotarij), da nam je potreben brezusloven mir, brezusloven pokoj, ne novo vzbujenje, i. t. d. Pogostoma se isti temat javlja v spremenjeni obliki. Zbor pravoslavni hierarhov v Rusiji ni delo malovažno! Kaj

porečejo o njem za mejo?! Kakó ono tam ne bo všeč?! Cela peut eveiller les susceptibilités de certains gouvernements étrangers! i. t. d. i. t. d. . . . Staro nagnenje k samoponižanju, označujoče nekatere stanove našega društva! To, kar se dovoljuje drugim, ne dovoljuje se nam; to, kar je zanje dobro, za nas ni pristopno! To, kar za druge sestavlja samo okoriščevanje zakonitim pravom, za nas je — prestopljenje! Les susceptibilités! Ali se je morda papež oziral na našo malenkostnost, soživaje vatikanski zbor, ali okrepljaje katoliško propagando na Vstoku, stroječ in uvajaje povsod, kjer je le možno, unijo? Naravno, ne! On se zaveda, da vse to sestavlja njegovo obvezanost, kot monarha katoliške cerkve, in, naravno, popolnoma prav je, postopati takó, kakor postopa on, t. j. ne poprašujoč nas, ali nam ugaja to ali ne! . . . ¹⁾ Isto bi se moglo reči po povodu Abisinije. Glejte! Vaša dotika s to deželo ne more ugajati italijanski vladi! Ravno ista italijanska vlada pa je premagavala, na primer, malenkosti katoliškega sveta, ko je

¹⁾ Tukaj avtor navaja, kakó v drugih državah izganjajo pravoslavne metropolitne, ne da bi se zmenili, kaj bodo o tem mislili v Rusiji itd. Op. uredn.

jemala papežu njegovo stolico! Nam nikakor ni postajati pred takimi pomišljevanji. Mi smo dolžni delati svoje delo, izpolnjevati svoje dolžnosti nasproti svoji cerkvi, ne oziraje se na to, ugaja li to drugim ali ne. . . .

„Vse zgorej razloženo sestavlja, kakor naravno, samo jeden in ta do cela nepopolni dokaz najbolj važnih stranij vprašanja, katero sem jaz presojeval; ni dvomiti, kakor se stvar ume sama po sebi, da je možno o vprašanji reči še jako mnogo, da sam soziv zbora, kakor koli bi ga ogledovali, kakor krajni (kar je po mojem popolnoma brezpodstavno), ali kakor vesoljni, zahteva mnogo predpripravnih del. Ali vse to so podrobnosti; zaresnosti vprašanja, katerega sem se doteknil jaz, pač ne bo odrekal nikdo, ako se vsaj nekoliko zamisli v sedanje položenje naše cerkve, in, podá sebi račun o njeni najbliži bodočnosti; kar se pa dostaje mene, poštejtem sebe srečnega, ako moja razprava izzove vsaj nekoliko gibanja v tem oboru misli, h kateremu spadajo vprašanja, katerih sem se dotaknil ¹⁾ jaz, . . .

¹⁾ S tem je završena važna razprava; o njej so se že tu in tam oglasili med drugimi tudi zapadni Slovani. Vsekakor je vprašanje važno za ves krščanski svet, pravoslavni in katoliški svet pa posebe. O odmevih prihodnjič. Op. uredn.

Ustavna prava.

III.

Potem, ko je bilo zadnjič dokazano, da ustavna člana o svobodi vesti in zagotavljenji narodnosti in jezika nasproti pojedinim narodom ne spadata pod one člane, ki bi se mogli v posebnih slučajih preklicati v državnem interesu, katera člana se torej morata varovati brezuvetno, dokler je v veljavi ustava, in potem ko je bilo vsled tega utrjeno, da so gledé na jezik, oziroma književni jezik, na podstavi posebnega ustavnega osnovega člana posamičnim narodom dovoljena vsakatera stremljenja v namen varovanja narodnosti in jezika, — po vsem tem prihaja avtor „Parlamentär“jevega članka k razpravi ustavnega člana, zagotavljaljočega svobodo vesti. Ta jednako trdno utemeljena polovica sestavka se doslovno glasi:

„Druga skeleča točka bolečin slovanskih nasprotnikov je stremljenje avstrijskih slovanskih narodov po obnovljenji (reaktivovanji) zgodovinsko prvotne cerkvene ustave, ki se imenuje po obeh vzvišenih osnovateljih cirilo-metodiška cerkvena ustava, in oziroma nameravani prestop od latinske k grško slovanski nacijonalni cerkvi, v slučajih, ko bi Rim zabranjeval cirilo-metodiško cerkveno ustavo, kar pa seveda ni verojetno. Kakó se more celó tak prestop od jedne cerkve k drugi, od države pripoznani cerkvi jemati komu za zlo, ali kakó se more vznubjati zaradi tega proti komu tudi najmanjše sumničenje, ni

popolnoma umljivo. Saj je še v obče znan vtis, ki ga je napravil na avstrijske katolike novi dogmat papeške nezmotljivosti, sklenen proti glasom škofov naše in nemške države, in je znano, kaj se je gledé na takó spremenjeni položaj zdelo potrebno ukreniti našemu zakonodavstvu. Jednako znano pa je, da je ta novi dogmat provzročil svojstveno starokatoliško versko družbo, katero je odtlej pripoznala tudi avstrijska država, ker se je mnogo nemških sodržavljanov spodtikalo nad novim dogmatom takó, da se niso mogli odločiti sprejeti ga. Kakó hočejo torej zahtevati od Slovanov, sosebno od Čehoslovanov, da bi izmed njih nikdo ne prestopil ²⁾ od latinsko-zapadne cerkve k drugi, sosebno grško-vstočni cerkvi, k kateri pripadajo v našem cesarstvu okoli štirje milijoni skušeno zvestih državljanov, in katera ima že davno tudi na Dunaji na starem mesnem trgu in na lončarskih stopnjicah (Hafnersteg), torej dve cerkvi, in šteje velespoštovane patrijotske vernike?

Krščanstvo sta, kakor znano, uvedla med Čehoslovani misijonarija Metodij in Ciril, katera je bil izprosil moravski kralj Rostislav iz grškega ali vstočno-

¹⁾ Nasproti politiškim otrokom pri nas, kateri se niso privadili dobremu čitanju, je tu, čeravno je stvar sama po sebi jasna, povdarjati še posebe, da članek govori samo o ustavnih pravicah, nikakor pa ne takó, kakor da bi vabil h kakemu přestopu.

Op. ured.

rimskega cesarstva, in se onadva imenujeta ravno zaradi tega slovanska apostola, in ju jako časté vsi Slovani, sosebno pa na Moravskem, kjer sta od nekda ob enem deželna varuha. Grško-vstóčna cerkev, osnovana od teh dveh svetnikov, katera načelno dopušča bogoslužje v jeziku narodovem, zakon svetne duhovščine iz davna navadno obhajilo pod obema podobama, ločljivost zakonske zveze iz tehtnih povodov in vpliv svetnih ljudij ob volitvi duhovščine do najviše stopinje patriarha, kakor tudi v drugih cerkveno upravnih zadevah, v verskem nauku pa se većinoma zлага z rimsko-katoliško cerkvijo razun dogmata o vicah in papeški nezmotljivosti, ta cerkev je bila postala nacionalna cerkev, in je trajalo stoletja, da se je umaknila rimski-katoliški cerkvi. Poslednja pa je postala bolj samo na zunaj obča cerkev Čehoslovancev; v tem ko sta se narod in pa del niže duhovščine držala svoje stare vere, in sicer zdaj očitno, zdaj samo na skrivnem. To stanje pa je dovedlo Čehoslovane do husitizma, in ko je bil ta potlačen z orožno silo, do bere-tišstva (Sektirerei), naposled, samo da so se rešili od Rima, v naročje protestantizma, kateri pa je bil pre-magan takisto z orožno silo. Kljub temu niso mogli doslej zatreti udanosti narodnih množic nasproti prvotni cerkveni uredbi.

Ni se torej čuditi, ako po zgledu, ki jim ga je dal pred več leti znameniti narodni voditelj dr. Sladkovský, sledé tudi drugi Čehoslovani in Slovani v obče ter pre-stopajo od rimsko-katoliške cerkve h grško-vstóčni cerkvi. Dandanes je zapaziti med katoliškimi Slovani, vsled na-porov vplivnega dela duhovščine, pač drugo strogo kato-liško stremljenje, katero meri samo na to, da bi se po-novile zunanosti, katerih katoliška cerkev praviloma ni nikdar odstranila ali prepovedala, katere temveč apo-stolski stol rimski celó z gorečnostjo goji in varuje, kakor so še dandanes v navadi pri mnogih katolikih, katerih v celoti šteje celó samo naše cesarstvo nad štiri milijone duš, sosebno v Bukovini in Galiciji, potem na Erdeljskem, Ogerskem in Hrvaškem, da, še celó na Du-naji v cerkvi sv. Barbare tik Dominikancev. Te zuna-nosti sestavljajo ravno obred grško-vstóčne cerkve; ali pri tem da hrepene katoliški Slovani po tem obredu, težé ravno takim potom po tem, da si nedotakljivi ohranijo tako imenovani verski nauk rimsko-katoliške cerkve, in sicer ne, kakor doslej, samo na zunaj, ampak vástno.

Oboje gibanje¹⁾ pa je opravičeno, naj se kdo kakor koli udeležuje takega gibanja, ga zaradi tega ne more nihče žaliti ali celó sumničiti; kajti navedena državna osnovna zakona zagotavljata svobodo vesti celó do brez-vestva, in sicer brez izjeme.

¹⁾ V vsem članku zagovarja avtor ustavne pravice proti slovanskim nasprotnikom in ne misli, da bi se mu bilo potreba zavarovati tudi proti političkim otrokom v slovanskem taboru.

Sicer pa v našem cesarstvu tudi pred razglasom zgoraj razgovorjenih državnih osnovnih zakonov in celó pred takó imenovano Kromeriško ustavo, katero je po-števatí kot vir mišljenih državnih osnovnih zakonov, ni bil nacionalno-kulturni panslavizem nikdar predmet pre-ganjanja, zlasti ne sodnijskega zasledovanja; in za dobe mnogokaranege Metternichovega režima (vlade) bi bili poštevali gotovo za duhobolnega onega, ki bi bil vložil sodnijam tožbo proti tedanjim prvakom panslavistov, na primer proti Dobrovskemu, ki je označeval, da je želeli literarnega zjedinenja vseh Slovanov, ali proti Jung-mannu, ki je priporočal ruski jezik kot obči slovanski ezik, eventualno proti Štfařiku, ki je zagovarjal, da se zopet uvedejo stara slovanska pismena (črke), ali proti Kolarju, ki je propovedoval nacionalno-kulturni pansla-vizem, — in za bolnega bi bili imeli onega, ko bi bil take može pošteval kot veleizdajnike.

S tem nočemo trditi, da niso kaka glasila takó imenovani panslavistov nadlegovala ali da bi ne bili trpeli tudi pod Metternichovo vlado; ali taki organi, na katere so vplivali oziri prikladnosti ali pa narodni pred-sodki, so bili izjeme, varovali so se torej skrbno, da bi označevali mnenja lojalnih avstrijskih državljanov, katera se ne pregrešajo proti nobenemu zakonu kot kaznjiva ali celo kot veleizdajstvo, in to gledé na meglene, vse-kakor samovoljno raztezne mednarodne konstelacije ali z ozirom na svojevoljne konjektore, katere sezajo daleč v oddaljeno bodočnost. In ravno takó so se vedli mero-dajni organi, toliko bolj, odkar so se bili razglasili Kro-meriška ustava in večkrat navedeni državni osnovni zakoni.

V resnici za dobe takó imenovanega Bachovega režima, kateri je trdno združil razrušeno cesarstvo in Dunaj povzdignil v dejansko glavno cesarsko in prestolno mesto, ki pa je zato oslabil tukaj morda bolj nego drugod, ni zaslediti, da bi se bili sodnijski zasledovali takó imenovani nacionalno-kulturni panslavisti; in odtlej se ni zdelo potrebno nobenemu avstrijskemu sodišču, da bi poštevalo tako imenovani narodno-kulturni panslavizem kot kaznjiv ali celó kot veleizdajstvo. Noben tak slučaj ni znan, pač pa velika obilica slučajev, ki dokazujejo neoporečno ravno nasprotno. Da utrdimo poslednjo trdi-tev, naj pokažemo samo na nekoliko obče znanih slučajev.

V obče je znano, da Moskovsko etnografiško raz-stavo so obiskali tudi Slovani iz vseh slovanskih dežel našega cesarstva, torej iz Cis- in Translitanije, in da se je ob tej priliki v mnogoterih govorih povdarjal takó imenovani narodno-kulturni panslavizem, in se je celó dokazovalo, da je težati po njem; ali v obče znano pa je tudi to, da noben avstrijski državljan, ki se je ude-ležil te prilike, ni bil sodnijski obsojen ali samó zatožen zaradi tega pri kakem iz mnogih pristojnih sodišč; kajti še sami policijski organi so se pomišljali, da bi uradno nastopili proti eminentni pravici, katera je zagotovljena

brez izjeme vsem državljanom po osnovnih zakonih, četudi je morda mnogo teh za kulisami jako čuvalo nad takó imenovanimi panslavisti, katerim so zasmesno pridelali ime romarjev slovanske Meke.

V obče znana je tudi zloglasna Levovska veleizdajska pravda. Tukaj so se bili predrznili že policijski organi nastopiti pred sodiščem proti takó imenovanemu panslavizmu in zabeležiti ga kot veleizdajstvo; ker pa so vendar vedeli, da tako imenovani narodno-kulturni panslavizem ni kaznjiv v nikakem pogledu: zgradili so se za političkim panslavizmom, s katerim bi bili radi obdolzili zatožence, ne da bi imeli niti najmanjše opore zato. Vršenje in konečni izid pravde sta tudi znana. Zatoženci so se priznali k takó imenovanemu narodno-kulturnemu panslavizmu, kljubu temu pa so bili vsi oproščeni od porotne sodnije, ki je bila sestavljena iz njih narodnih nasprotnikov. Samo štirje so bili spoznani krivimi, ali ne zaradi takó imenovanega panslavizma, ampak iz drugih vzrokov, ne morda zaradi veleizdajstva, ampak zaradi motjenja občnega miru, ker porotna sodnija, dasi sestavljena iz odločnih nasprotnikov takó imenovanega narodno kulturnega panslavizma, ni hotela po-

speševati atentata na pravice, državljanom zagotovljene po osnovnih zakonih. Da se držé trdno duha in črke naših državnih osnovnih zakonov, dokazali sti, ni davno temu, v prvi instancijski okrožno sodišče Ogersko-Gadiško in v drugi instancijski Moravsko više deželno sodišče, ko sti obedve ti sodišči povodom ugovora uredništva časnika „Slovač“ proti konfiskaciji jedne številke lista razsodili soglasno in pravnoveljavno, da narodno-kulturni panslavizem v zmislu navedenih državnih osnovnih zakonov ne more obtežiti nikakor nobenega avstrijskega državljana, torej ne more niti opravičiti niti zaplembe številke katerega si bodi časnika, ki bi priporočal tako stremljenje.

In takó je bilo v Avstriji, kakor že omenjeno, ne samo pred, ampak tudi po 1848. l.; kajti celó sodnije, ki so bile za prejšnje dobe tu pa tam sestavljene nezadostno, so bile pri vsaki razsodbi, ki jo jim je bilo osnovati, prisiljene imeti pred očmi gesli dveh zaporednih cesarjev vzvišenega spomina: „*Justitia regnorum fundamētum*“, katero je še brati na dvornih vratih, in potem „*Recta tueri*“, in sicer imeti pred očmi samo ti gesli.“

P s o g l a v c i .

Zgodovinska slika.

Česki spisal Alojzij Jirásek.

Poslovenil Vacerad.

(Dalje.)

Skrbel je za njo bolj kakor sam zase. Da bi šla z njim k sorodnikom v Pocińovice, o tem ni hotela niti slišati, rekoč, da se ne boji vojakov, zlasti ker je tu ž njo stric, in kako da bi mogla oditi, ko ne vé, kako je in kaj bode z očetom in dedom? Samo ta dva je imela sedaj vedno v mislih, poprašujoč po njih, kjer je le mogla. Sedaj je stopila v izbo in je odtrgala strica Pajdarja od njegovih mislij, prinašajoč novico. Brzo, vsa nekako razburjena, začela je pripovedovati, da prihaja od Kozinovih, da se je ravno sedaj vrnila stara Kozinova iz Trhanova, kjer je bila danes že drugič, takoj zgodaj in sedaj popoludne, hodeč okoli grada, da bi poizvedela, kaj se je zgodilo s sinom in z vsemi drugimi. S te druge poti je prinesla naposled vesti, toda ne vesele, in to je sedaj objavila tudi Manica stricu: kako grdo je ravnala tam gospoda z vsemi, posebno pa ž njenim očetom in s Kozino. Glas se je tresel lepi deklici, in nosnici vitkega nosu sti se širili, ko je povedala sedaj, da so očeta, Kozino in dudaka Iskro topli s palico do krvi. Stari Pajdar je razburjen vstal od lipove mize, pri kateri je sedel na preprostem stolu. Tako ga je zadela ta vest. Saj je pa bilo tudi nezaslišano doslej na Hodskem, da bi topli take spoštovane može kakor potepuhe in tatove!

„Oj batine na nas! Čudne kazni sem doživel — toda počakajte! — Sedaj bode drugače — oho gospoda!“

Ko sta govorila še ob ujetnikih, posebno o dedu in očetu, čuj, zaškripala so zunaj vrata in v naglo nastopajočem mraku sti se premikali zunaj dve senci. Duri so se odprle, in ta dva, o katerih je bilo govorjeno, sta vstopila; naprej stari Přibek, utrujen, upognen, z lasmi od vetra razkuštranimi in od snega vlažnimi. Pozdravil je, in ko je skočila Manica k njemu in ga prijala za roko, zjasnil se je kmetov obraz. Njegov sin Matej vstopivši z drogom, ni niti spregovoril in molčé prijel za desnico, katero mu je podal Pajdar. Potem je postavil drog nekdanjega hodskega praporja v kot, ukazal je na kratko hčeri, naj skuha dedu juho, in nato se je kakor utrujen usedel na stol, uprl komolec ob mizo in položil glavo v dlan.

Manica se je podvizala, da zakuri, njen pogled pa je bil uprt bolj na očeta, kakor pa na drva in na ogenj. Pajdar se je ustopil nasproti bratrancu ter prerušil naposled tišino.

„Imeli ste se slabo. Je-li res, da so vas z batinami“ —

„Še ti!“ zarežal je nanj Pribek in dvignil naglo glavo. „Nikar mi ne govori! O, te sramote imam čisto dosti. Razbojniki! Pokradejo nam vse, kakor tatovi“ — tu je Pribek vstal — „in še bijejo nas. Oj devica Marija! tega jim ne pozabim! Prisegam pri Bogu, postanem naj črn kakor ogel!“

Ko je Manica držala gorečo trsko v roki, je padel njen svit na Mateja Pribka, ki je tako govoreč, stal tu v svoji beli suknji, po koncu, imajoč leskeče oči podlite s krvjo.

Stari Pribek je sedel na stranici svoje postelje, imajoč veli, žilavi roki skleneni, gledal na svojega sina in ponavljal poluglasno:

„Ta zvezda — ta zvezda!“ — —

Ko sta bila stric Pajdar in Manica prej še sama, je sedela stara Kozinova tudi sama v svoji sobici in molila. Tega trenutka samote in molitve bilo jej je že treba. Včeraj, ko so jej odnesli zaklad listin in odpeljali sina, ni zatisnila očesa celo noč. Dolgo je ostala pri svoji sinahi, dokler nista zaspala prestrašena otroka, in še potem; komaj pa se je zaznal dan, je že vrgla kožuh nase in hitela v Trhanovo. Njeni temni pogledi so počivali uprto na belih zidovih gosposkega gradu, okoli katerega je hodila, da bi zagledala morda kje svojega Ivana, ali vsaj zvedela, kaj se godi z njim in z ostalimi. Vrnila se je, opravivši malo. Sinaha je je čakala kakor na trnji. Bila bi tudi sama rada tje do grada, toda ni mogla zaradi dece in vojakov.

Čudne reči zgodile so se sedaj! Starka, drugokrat proti svoji sinahi precej ostra, ravnala je včeraj kakor z lastno hčerjo. Skrbela je za otroka, pomagala jej, in ko se je vrnila potem popoldne drugič iz grada, skrbela je tako za Anico, da jej ni povedala niti gole resnice.

Sedaj, ko so odšli vojaki, podala se je v svojo sobico in molila — za sina. Okoli je bilo tiho, samo veter je žalostno piskal v naglo nastopajočem mraku. Nato se je ozval zunaj stari Volk. Njegovo silno lajanje je vzbudilo starko iz molitve. Trenotek je poslušala, ker je pa pes umolknil, sklonila je glavo in jela na pol šepetaje dalje moliti. Ni dolgo molila, kajti čez malo časa so se ozvali zunaj drobni, brzi koraki, in že je priskakljal mali Pavlek v sobo in jedva dihaje oznanil, da je prišel ata. Predno je došla kmetica k durim, glej tu on sam, nesoč malo Ančko v naročji, za njim pa Anica vsa oveseljena.

Ko je pogledala stara Kozinova na sinovo obvezano glavo, na njegov bled obraz, niti spregovoriti ni mogla, v istem trenutku zalile so jej oči solze. Sin je dobro to videl in ginjen je prijel za materino roko, katero mu je podala v pozdrav, in gotovo tudi, kakor je čutila in mislila sama, v prošnjo za odpuščanje.

Vsa rodovina je sedla okoli babičine mize; vsi so se veselili prihoda dragega gospodarja, od katerega se otroka niti ganila nista. Anica ga je izpraševala, kako

mu je bilo v gradu, kako so ravnali tam z njimi. Na to je pa odgovarjal Kozina le kratko, zasukavši govor na oklopnike, vprašaje, kako so gospodarili v hiši in po vasi. Njegova mati je govorila malo. Njej je plavalo sedaj jedno samo vprašanje na ustnih; toda ni ga izgovorila, videč, da se sin izogiba podobnemu pogovoru.

Predno so se nadejali, so dobili gosta. Draženovski stric, Krištof Hrubý, prišel je k njim v vas. Že včeraj, ko so odpeljali Kozino in ostale na trhanovski grad, poslala je stara Kozinova oznanit svojemu bratu, kaj se je zgodilo. Da je prišel še le sedaj, se je opravičil s tem, ker ni bil doma, temveč v Brodu po opravičku. In stisnivi roko mlademu gospodarju, potresel jo je prisrčno in rekel:

„Slišal sem že, dragi dečko!“

Ko je odložil nato plašč in klobuk ter se usedel k mizi, odšla je mlada gospodinja, da bi pripravila večerjo svojemu možu in gostu.

„Torej že veš, Krištof“ — začela je stara Kozinova, sukajoč tako pogovor k vprašanju, katero bi bila rada sprožila.

„Da — slišal sem, da so spalili naše svoboščine“, odgovoril je z vzdihom, „toda ne našega prava“, dodal je Hod. Stara Hoda to zaslišavši se je zganila. Sedaj je torej vedela. V tem so se v veži začuli koraki, in že je stopil v izbo župan Syka, „prokurator“.

„Kmetica, sedaj pa že lahko govorim pred tem-le“, rekel je še pri drvih in pokazal na mladega Kozino. „Ta-le je drugačen prokurator“, dodal je. „Toda čemu že prihajam k vam! Veš li, kmetica, da tam v pisarni niso imeli v skrinjici vseh svoboščin? Dobro sem štel — kakor hitro je oskrbnik, ta prebrisana glava, kakor bi ne bilo nič, vprašal, ako so vse — no naša mama me tudi niso hranili z neumno kašo — tedaj mi je prišlo na misel, da tam niso vse“.

„Ne vse? In kako bi bile!“ odgovorila je živo stara kmetica, in vstavši je snela robec, privezan križem čez prsi, in ko ga je razgrnila, je vzela iz njega pergamen s pečatom vred, in za njim drugi.

„To sta oba najboljša, kakor si pravil ti, Syka, da bi ju bilo dosti pred sodnijo, da je vse naše pravo v njih.“

Starka je stala za mizo, držeč v povzdigneni desnici staro svoboščino, z visečim, velikim pečatom. Njene oči so se svetile in gledale z jednega moža na drugega. Ti so v istem trenutku, ko je pokazala listini, iznenadeni hitro vstali, vsi: mladi Kozina, opreznjši in belolasi draženovski župan in Syka. Poslednji je nato segel takoj po pergamenih, kakor bi se hotel prepričati, sta li prava, resnična.

„Sta, sta to naša!“ rekla je kmetica z nasmehom in je povedala sedaj, kakor jo je opozoril sin na županiji dobro in za časa, da prihaja gosposka po svoboščine in da je vprašal, če so dobro skrite. Tu jej je padlo

takoj v glavo, da bi skrila najvažnejše zaradi varnosti drugim, ker bodo, prijemši sina, gotovo preiskavali tudi pri njih, in tako je še za časa te dve tu odbrala iz skrinjice in skrila v nedrije s starim pečatom vred. Med govorjenjem ju je tudi vzela z mize.

„No, teh nam gospoda že ne vzame!“ dodala je odločno in pogledala na listini pred njo na mizi ležeči.

„Ne vzamejo!“ ponovil je njen sin „Ne vzamejo in one sežgane nam Lanikar še vrne! Mora!“ Oči so se mu zažarile in ná bledem obrazu se je prikazala rdečica. Stari draženovski stric je pokimal z belolaso glavo, Syka pa je podal smelemu drugu svojo težko desnico.

Ob tem času se je Anica urno sukala okoli ognjišča pripravljajoč večerjo. Odleglo jej je in vesela je bila, da se jej je povrnil mož in tudi zato, ker ne bode imel z gosposko nič več opraviti. Stare listine je gosposka odnesla — ni jih več. — Anica jih ni preveč obžalovala. Koliko že ni bilo prepira, žalosti in zoprnosti zaradi njih, in vedno zastoj!

Ivan jih naposled preboli vendar, in potem bode zopet sveti pokoj, bode živel le njim, njej in otrokom!

Od one mrzle noči, katero so prebili oujezdski. Hodi na trhanovskem gradu v ječi, mraz ni odjenjal. Zima je v resnici trkala na vrata. Veter je v dolini še metel snežene kosmiče, v gorah se pa že ni niti ganila ta bela odeja. Vrhovi Čerchova, Haltrave, Škarmańce in vseh drugih gor, viših in nižih, tu prav nad hodsko pokrajino in dalje v mogočnem šumavskem ozadji, vzeli so nase bele čepice; od njih so se pa razprostirali po gozdnatih rebrih in bregovih sneženi zavoji, skozi katere je prodirala temna modrina globokih, umolklih gozdov.

Tako tiho in nemo bilo je tudi po vsi hodski pokrajini.

Videlo se je, kakor bi bila vznemirjena s tem, kar se je zgodilo nedavno v Oujezdu in trkanovskem gradu. Nikjer niti znamenja uporne nejevolje ali drznega ustavljanja, ravno tako, kakor bi bila pošla tem neodjenljivim Hodom ž njihovimi uničenimi svoboščinami tudi vsa drznost in srčnost.

Toda v tej mračni tišini ni vladala topa resignacija, niti malosrčnost. Vihar je bil zaprt v njej.

Kakor blisk se je razneslo po vsi širni okolici od Postřekova tje do bolj oddaljenih Pocínovic o tem, kakó so ravnali v Oujezdu in Trhanovu z županom Syko, s Přebkom, z mladim Kozino in z ostalimi starimi gospodarji, kako je Lamminger ugrabil „skrinjico hodskih rečij“. Res, semtertje se je upognila marsikaka glava v trudnem premišljevanji, tu in tam ozval se je globok vzdih, da je sedaj že vsega konec — toda še več kletev je bilo poslanih k novemu trhanovskemu gradu in na njegovega gospodarja; takó je v živih pogovorih o nasilji gosposke izginil posamičen vzdih in tožba, ko so se oglašale povsod po hodskih hišah in samotah gromke besede vzkipevše jeze in hrepenenja po maščevanji.

Toda glasila se je tudi hvala in priznanje v teh pogovorih, in to vsem Oujezdskim možem, ki so branili tako možko ta stari ščit od očetov podedovanega prava. Največ so pa govorili o mladem Kozini, čudeč se njegovi smelosti, kakó se je drzil na samega Lammingerja, okrajnega glavarja, v prisotnosti onih častnikov in vojakov, ki so stali v sobi in okoli županije z golimi sabljami! — Najprej so prihiteli znanci iz Dražinova, Postřekova in Chodova na Oujezd, da bi vse izprašali in govorili z onimi, ki so vse to zanje skusili. A tudi iz bolj oddaljenih hodskih vsij so prihajali kmetje, in to sami stari, izkušeni in veljavni. Ustavili so se ali takoj pri Kozinovi ali so pa prišli k njim z županom Syko in stiskali desnico mlademu gospodarju. Posedeli so, pogovorili se in potem je vprašal odhajáje malodane vsak izmed njih:

„In kakó za naprej?“

„No, za zdaj je dobro molčati, a zato se še nismo dogovorili. Že zveš,“ odgovarjal je Kozina.

Nikomur pa ni rekel, niti omenil, da niso vse svoboščine uničene, da imajo še dve dobri in ravno najglavnejši, kakor je rekel Syka. Storil je tako osobito po nasvetu županovem. Ostalo je to za ta čas njihova tajnost, njiju, draženovskega strica in stare matere. —

Anica se je čudila sedaj, kakó je to ž njenim možem. Mislila je, da bode po tem, kar ga je zadelo, še bolj zamišljen in da tako kmalo ne pozabi. In glej! bil je mirnejši, zgovornejši nego kedaj poprej. Seveda tako veselega, kakor je bil še za samskih let, ko je hodil za njo, takega ni videla sedaj nikdar več. Senca nekake skrivne skrbi in tajnih mislij mu ni izginila z lica. Tudi se jej je zdelo čudno, da je zahajal sedaj pogosto k stari materi v kočico, in pripetilo se jej je že nekolikrat, ko je prišla po naključji za njim, da je začel on ali pa stara tašča takoj, očitno zaradi nje, nov pogovor. Dogovarjala sta se o nečem. Toda kaj? O čem sta le govorila?

O njej to gotovo ni bilo, kajti od one dobe, ko so jih iznenadili oni vojaki, se je vedla tašča proti njej mnogo prijazneje in ljubezniveje, kot kedaj poprej, in Ivan se tudi ni spremenil. Vendar jo je skrbelo. In tako je jedenkrat zvečer, ko je sedela z Ančiko v naročji poleg Ivana, pestujočega na kolenih Pavleka, zgovornega in zadovoljnega, kakor bi v tem trenutku pozabil na vse, ga pokarala pri tej lepi priliki, vprašaje, ima li morda kako tajno skrb. V teh kratkih besedah se je ozvalo vse njeno odkritosrčno, udano srce, polno skrbi in bojazni zanj.

„Čemu imaš take misli? Kaj naj imam čudnega z mamó? Veš, to je stara Hodovka, in jaz tudi ne morem pozabiti kar tako. Govoriva včasih, kako je bilo v starih časih. Nič ne skrbi, Anica, ti in otroka ste mi najdraži.“

Govoril je resnico, in zato so se glasile tudi njegove poslednje besede tako pristrčno in prepričevalno.

Anica se je umirila isti hip popolnoma, posebno ko je ovil Ivan, sedeč poleg nje, na te besede desnico okoli njenega vratu in jej pritisnil glavo na svoje prsi. Tje sta se tudi nagnili s tem objettjem glavica Pavlova in zlatokodrava Ančikina. — —

Tiho in nemo je bilo po vsi hodski pokrajini.

Zato je pa oživel trhanovski grad. Baron pl. Altenreuthski pečal se je sicer najraje z gospodarskimi registri in računi, katere je pregledaval neutrujeno in preiskaval do vinarja in trohice. Tudi je pogosto jezdil na svoje pristave nadzorovat oskrbnike in priganjat družino, ki mu ni delala nikdar dosti; tako je mislil on, ne brigaje se za žalostne tožbe svojih tlačanskih delavcev, ki so ga prosili za Boga, da bi olajšal njihovo breme.

Sedaj je zapuščal češče svojo pisarno, da bi sprejemal goste, ki so prihajali na njegovo povabilo. Bili so večinoma iz sosednjega plemstva. Ž njimi je potem jezdil v svoje prostrane gozde na lov. Naposled je prišlo tudi nekoliko plemenitih častnikov iz plzenske posadke, med njimi grofa Stampach in Vrtebski.

Še nikoli ni imel trhanovski grad toliko gostov, kakor takrat, še nikoli ni prijezdila iz njegovega dvorišča tako številna lovska družba.

Njej na čelu sam gospodar, Lamminger, jasnega obraza, kakoršnega je bil poslednji čas vedno. Zapazili so to vsi, ki so ga poznali, najbolj seveda sami grajski, čudeč se temu in ne sluteč, kakošen kamen je padel s

prs njegovemu resnemu, nepristopnemu gospodu. Zapazili so to tudi hodski možje v kozuhih in kosmatih kučmah, ki so vodili čete gosposkih psov ali korakali naprej z gonjačami v roki, da bi gonili zver v gozdih, kjer so lovili nekdanj njihovi očetje sami prosto in svobodno kakor sedaj ti gospodje. Hodi so opazili gospodov obraz in ga razumeli dobro. Zato se je on, ker jim je pokončal svoboščine, tudi drznil nalagati jim novo breme. Saj bi se drugekrati ne upali ukazati iz grada s Hodov in Kleneč, naj pridejo gonit. In ob enem so jim zagrozili. Hodovljani in Klenečani so šli. Kaj naj bi bili tudi storili v tem času? Toda s kakim obrazom so šli in kakó so gledali sedaj z višine pod gozdom na gosposke lovce, ki so počasi jahali za njimi na holmec! — Najprej je torej zadelo to Kleneč in Hodov!

Po vsem Hodskem so govorili o tem z zanimanjem in gnjevom.

„Že se začinja.“

„In še hujše pride.“

„Danes Klenečani, jutri mi —“

Tako so govorili povsod, spominjaje se prostega lova svojih prednikov, ki so odvajali od vseh svojih lovov Domažliškim k božičnim praznikom le nekaj zajcev, kakor Hodovljani po dva, iz Postřekova, Klenča, Oujezda, Drazinova, Počinovic, Straže, Kýčova tudi po dva in iz Lhote ter Medakova po jednega!

(Dalje pride.)

D o p i s.

Črnovce v Bukovini 17. julija. (O šolstvu, cerkvi in dijaških društvih.) Dne 4. oktobra 1874. leta se je izvršilo, kakor znano, slovesno odkritje ali otvorjenje Črnovškega vseučilišča s tremi oddelki (fakultetami), t. j. razun medicinskega. Tako so povzdignene naše Črnovce (Czernowitz) v universitetsko mesto naše monarhije. Naposled so bile uslišane prošnje bukovinskega prebivalstva, med katerim je ruski narod zavzemal prvo mesto. Dali so nam vseučilišče, ali o gimnaziji nočejo niti slišati. Ukazujejo ruskim mladeničem izobrazovati se po nemško-hebrejskih in rumunskih gimnazijah. Občeznana osoda avstrijsko-ruskega naroda v šolskem pogledu. 4milijonni ruski narod ima vsega jedno rusko gimnazijo v Levovu, ali, žal, tudi ta jedina ruska srednja šola daleč ne odgovarja pričakovanjem in željam ruskega naroda, ker tukaj vzgajajo rusko mladino psevdoruski učitelji v antiruskem pravcu, znanem pod imenom „УКРАИНОФИЛСТВА“ (ukrajinofilstva). S prihodnjim semestrom otvorijo pri poljski (!) gimnaziji v popoluoma ruskem mestu Peremyslu (Przemysl v Galiciji) prvo rusko paralelko. Več srednjih šol z ruskim učnim jezikom ni! Celó ruskega učiteljskega semenišča (učiteljišča) ni!

V Galiciji so vse šole poljske, pri nas v Bukovini pa — nemške in rumunske. Takó je pri nas, Rusih' s šolo . . . K temu dostavimo še, da tudi katedre ali stolice za ruski jezik na Levovskem in Črnovškem vseučilišči so v rokah privržencev „ukrajinofilstva“, skrajnih vragov vsega, kar nosi ime ruskega. Dovolj je napomeniti samo „ИСТОРИЮ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ“ (zgodovino ruske literature) prof. Emilijana Ogonovskega in namere, uvesti v rusko pismo fonetiško pravopisje Štefana Stockega . . . Taki ruski (!) profesorji vzgajajo našo akademiško mladino! Kam vede to ukrajinofilstvo, kaj je njegov cilj — ni potreba praviti, ono je znano in je zaničuje vsak Slovan.

Leta 1880 je obiskal našo Bukovino N. V. Cesar Franc Josip I. K njemu je šla deputacija sestavljena iz prvih ruskih patrijotov, med njimi nezabljenega za bukovinsko Rusijo bl. p. protojereja Vasilija Prodana, s prošnjo, otvoriti na Bukovini rusko gimnazijo, ko sti tu obe nemški gimnaziji v Črnovcah in Sučavi prenapolnjeni z učenci. Cesar je obečal, da zadovolji pravične terjatve ruskega naroda. Od takrat so se v teku osmih let potegnile za stvar ne enkratno ruske deputacije, so se odposlale spomenice in peticije, in je utemeljeval isti

predmet v državnem zboru jedini ruski državni poslanec, dvorni svetnik in prvoredni patrijot Vasilij Kovaljskij, ali brezvpešno! . . . Takó vidite, ruska, z večine siromišna mladina je prisiljena dovrševati svoje studije v Črnovcah v golodě i holodě . . . Vam je, kakor se kaže, znano, da v naši Bukovini vso moč ali silo imajo Rumunci, če tudi jih je mnogo, manj nego Rusov. Oni imajo tudi šole svoje, čegar pa pri nas ni. Posledica te prikazni je, da na 260 slušateljev tukajšnjega vseučilišča pripada 100 rumunski narodnosti, ko je ruskih samo okolo 35 ljudi. V duhovno semenišče sprejemljejo malo ne samo Rumunce, takó je med 50 seminaristi samo 9 ruskih. Ruske prihode (župništva, Pfarren) oddaje rumunski konsistorij v roke rumunskih svečnikov, ko ruske svečnike odrija od lastnega naroda in jih pošilja v nepristopne rumunske gore. Po ruskih cerkvah je slišati samo rumunsko bogoslužje, rumunske propovedi (pridige). To je bilo vzrok odločenja ruskih kmetov sela Raranče od pravoslavja in njih pristop k unijatski cerkvi. Vseh je zapustilo okolo 800 duš pradedno veroučevanje.

Pri tukajšnjem vseučilišču je od l. 1874 društvo ruskih dijakov „Союзъ“ (Sojuz), ki je uživalo do nedavna vseobčih simpatij. Ali vražni življi, došedši sem, so pro-

vzročili, da je zašlo društvo na slabo pot, ki je spravila društvo k žalostnemu propadu. V sedanjem času šteje ono vsega 3 člene. Drugi ruski dijaki so otvorili pred dvema mesecema novo dijaško društvo pod imenom „Bukovina“; ideja slovansko-ruska je zopet oživila med tukajšnjo rusko učečo se mladino. Kake simpatije uživa to novo društvo, vidno je iz tega, da so stopili med njegove člene tudi študenti vseh drugih slovanskih narodnostij (Čehi in Srbi) razun Poljakov. Znak (отличје) tega društva je trak: belo-sinje-rudeče barve, kateri ne lepša samo jednih prsij, v katerih bije slovansko-rusko srce, plamteče v ljubezni za vse slovansko. Razume pa se, da ima to društvo tudi dovoljno število vragov, h katerim v prvem redu spadajo zabredši bratje — ukrajnofili. Njih zakotni, obskurni časopis „Буковина“, ki ima na Bukovini jedva 10 naročnikov, ali za to se pa naročajo na njo gimnazijalci (!) iz Ternopolja, jednakega ognjišča avstrijskega (ukrajnofilstva) skupno z zaveznico svojo „Polska Gazeta“ mečeti ognjene strele na to društvo. In to je najboljšo svedoštvo za patriotizem členov „Bukovine“. Od vseh stranij in koncev naše dežele prihajajo neštevilna pozdravljavna pisma; malo ne vsak ruski kmet, kateri pride v Črnovce, šteje v svojo sveto dolžnost obiskati to občestvo ali društvo. A.

Pogled po slovanskem svetu.

a) Slovenske dežele.

„Slovanski Svet“ pred „Rimskim katolikom“. Prvi zvezek v slovenskem jeziku, pisanega lista „Rimski katolik“ ima med drugimi tudi spis: „O bistvu cerkve“, ki se sam imenuje „polemičen članek“, in kateri se obrača naravnost proti nam. On trdi, da je prevzel v Avstriji „Parlamentär“ nalogo „širiti idejo za grški razkol“, drugi listi za njim, pri Slovencih ranjki „Slovan“, zdaj naslednik mu „Slovanski Svet“.

Nočemo podajati danes obsežnega odgovora, ker „polemični članek“ ni še dovršen, ampak si je pisatelj njegov pridržal za nadaljevanje vsaj še jedno četrtletje. Zaradi tega opomnimo za sedaj samo to. Kar se dostaje „Parlamentärja“, ta list še živi, naj se brani torej sam; gledé na „Slovana“ je obžalovati, da se je napadel pokopani list, ki ne more odgovarjati več; z ozirom na „Slovanski Svet“ pa pozivljemo pisatelja, da nam iz našega lista do 12. številke, katera mu je utegnila biti že pred oči, navede jeden sam stavek, v katerem bi mi zagovarjali grški razkol. Mi smo prisiljeni protestovati proti takemu obdolževanju že danes, ker lažljivo obrekovanje „člankarja“ bo imelo čas vsaj tri mesece škodovati nam, dokler se članek ne dovrši ali se bo celó nadaljeval, da bi ga bilo možno uničiti s primernim odgovorom.

Kar pa se dostaje očitne jeze pisateljeve, da se je razširijala knjižica „Zur Steuer der Wahrheit“ tudi po Slovenskem, in da smo prevedli iz nje tudi mi nekatere

odstavke, mislili smo pač izpolniti samo svojo dolžnost zlasti nasproti slovenski duhovščini, ako smo „prežvekovali“ delo, katero jako jasno razpravlja zadeve duhovske. In samo gledé na to, da govori navedena knjižica o goriški metropoliji, so nas silili tiskovni zakoni izpustiti mnogokaj, kar bi bili drugače prav radi „prežvekovali“ na občo korist. Toliko za sedaj.

Štiridesetletnico vladanja cesarja Franca Josipa I. praznujejo po vsem Slovenskem ter določujejo v ta spomin dobra dela in vsote v kulturne namene. „Sl. Nar.“ prav trdi, da ta lojalnost slovenskega naroda proizhaja sama od sebe, ker je v narodu globoko ukoreninjena, in da slovenski narod se sme meriti v zvestobi do vladarja in cesarske hiše z vsakaterim drugim narodom Avstro-Ogerske. V resnici, narod, ki je dejanski izkazoval 600 let svojo lojalnost, nima potrebe, da bi moral to poudarjati še posebe, kdor noče verovati v to zgodovinsko nesporno resnico, tega ne preveri tisočero novih dokazov in činov, in žalostno bi bilo; ko bi bila v Avstriji kjer si bodi kaka moč, ki bi mogla očrtni Slovence na to stran. Mi menimo, da niti najbolj strupeno pero in vse novinarstvo skupaj, ki je Slovencem sovražno, ne more učiniti, da bi o Slovencih zajeli najmanjšo sumnjo gledé njih zvestobe. Karkoli se torej pojavi med Slovenci o dokazih lojalnosti, ne zgodi se to nikdar v namen, da bi prisiljeno dokazovali svojo zvestobo, ampak vrši se vselej vsled prilik, ki psihologiški najnaravnije porajajo na zunaj, kar biva redno v čustvovanji. Takó je umeti tudi praznovanje 40letnice cesarja Franca Josipa I. To priliko porablja Slovenci pa toliko rajši, ker vidijo v

našem vladarji prvega zaščitnika ustave in najvišega sodnika, ki najbolj vé ločiti težnje od teženj, in kakó je narodom razvijati se do viših stopinj v določenih mejah ustave, ki jo je podelil jednako za vse narode, kakor za vse državljane.

„**Glasbena Matica**“ v Ljubljani je bila 8. jul. t. l. priredila velik koncert. Došla sta slovenska rojaka gg. Fišer, virtuoz na kontrabasu, in operni pevec Fran Pogacnik ter sta sodelovala pri koncertu. Udeležilo se je mnogo občinstva, katero je imelo izreden užitek. Sledila je na vse strani zaslužena obila pohvala, na prvem mestu na tujem živeča slovenska umetnika. — „Glasbene Matice“ letna preskušnja se je tudi vrlo dobro obnesla.

Plemeniti darovi. Gospa Hočevarjeva na Krškem (Dolenjsko, Kranjsko) je darovala hišo, vredno okoli 10.000 gld. za mestno hiralnico, potem 20.000 gld. za samostalno župnijo na Krškem in 30.000 gld. za 12 ustanov za Krške siromake.

Grof Thurn, deželni glavar kranjski, je umrl 23. julija t. l.

G. Josip Jerič, umirovljeni župnik, ustanovitelj in urednik „Slovenca“, drugega dnevnika slovenskega v Ljubljani, je umrl 12. jul. t. l. na Koroškem, pokopan pa je v Ljubljani. Pod njegovim imenom se je ustanovila tudi „Katoliška Tiskarna“. Naj v miru počiva!

Dr. Anton Rojic, iz Cirknega na Goriškem doma, je umrl v rojstnem kraju 21. jul. t. l. Bival je v Ljubljani, v službi kot koncipijent v pisarni dr. Sajovica. Poznali so ga kot izvrstnega pravika. Pokazal se je kot dijak na Goriški gimnaziji kot izredno bistra glavica. Konec 8. šole je navdušeno deklamoval slovensko pesem, ki jo je zložil in priobčil v tedanjem šolskem programu sedanji Monsig. Andr. Marušić. Takrat so še delili odličnim gimnazijcem knjige, in takrat se je smel konec šolskega leta tudi na gimnaziji proslavljati s slovensko deklamacijo. Kakó je pa sedaj? Kake spomine vzbuja prezgodnja smrt nadarjenega slovenskega rojaka?

Viktorju Dolencu, zaslužnemu slovenskemu rodoljubi, umršemu sedaj leto v Trstu, odkrili so Slovenci 22. julija t. l. v istem mestu spominek.

Dijaška društva slovenska, kakor je slišati iz zasebnih in javnih poročil, delujejo jako marljivo v zmislu prosvete in pravega slovenskega duha. To je toliko tolaživniše, kolikor bolj so se bali od nekaterih stranij, da bodo vplivale neke spremembe javljenja na slovenski zemlji neugodno tudi na dijaško mišljenje. Gojenje zdravih nazorov dijake naše utrjuje, da jih, kakor se je nadejati, ne preplasi vsaka sapa, in niti ne preobrne zunanji vihar. Želimo jim, kakor na tujem za nje same, takó doma med narodom ugodnih moralnih vspehov. Na zdravje!

Mariborski knezoškof dr. Stepišnik bo 2. avgusta t. l. čital zlato mašo. Duhovščina Mariborske vladikovine je brezizjemno slovenska, a uradna vabila Mariborskega kapiteljna, v čegar sredi sedé celó trije pisatelji slovenski, kakor pristavlja „Slov. Narod“, so se razposlala jedino v nemškem jeziku. To je moderni pogum viših duhovskih krogov, zlasti na Slovenskem! Sicer bi bili iz Maribora takih vestij morda še najmanj pričakovali; kajti tu se niso niti vnovejšem času toliko zagrešili proti narodnosti svojega pastva, kakor drugod.

Za medicinski oddetek zagrebškega vseučilišča se darovi množé. Mesto Križevci je odločilo za to 2000 gld. in stipendij 200 gld. za siromašnega Križevčana, slušatelja lekarstva v Zagrebu. Križevski biskup pr. g. Ilija Hranilović je isto takó podaril 1000 gld.

Družba sv. Cirila in Metoda bo imela veliko skupščino 29. julija t. l. na Ptuj (na Štirskem). Po božji službi bo v „Narodnem domu“ zborovanje. Na vrsti so: Prvomestnikov nagovor, tajnikovo, blagajnikovo in nadzorništveno poročilo, volitev jedne tretjine odbornikov, nadzorništva in razsodništva.

Obče slovansko šolsko društvo. Misel o takem društvu so bili sprosil Slovani takoj, ko se je osnoval v Avstriji nemški Schulverein, in še pósebe, ko se je vstvaril v Berlinu občí nemški Schulverein. Kajti sprevideli so zlasti avstrijski Slovani, proti katerim sti obrnili navedeni nemški društvi v prvi vrsti svoje delovanje. Razprave o potrebi jednakega občega šolskega društva se zadnji čas vrste kaj pogostoma po raznoterih novinah. Med temi razpravlja že nekaj mesecev na Slovenskem zlasti tudi „Soča“ razna občeslovanska vprašanja, h katerim spada tudi točka o osnovi občega slovanskega šolskega društva. V posebnem članku nasvetuje duševno živahni člankar „Soče“, da bi se ustanovilo tako društvo v spomin 900letja krščenja Rusov. Sedež naj bi bil v katerem si bodi slovanskem mestu. No, morda se uresniči letos tudi ta nasvet; gledé na intenzivno delovanje 3 nemških Schulvereinov in jednega društva „Pro patria“ bi bilo tako slovansko šolsko društvo v interesu slovanskih narodnostij in Avstro-Ogerske jako potrebno. Kajti nikakor ne more biti v interesu naše države, da bi se Slovani tujčili in bi se takó požrešnost sosednih narodnostij avstro-ogerskih dežel povečevala. Da se pa ne zgodi kaj takega, treba je upirati se z enakimi sredstvi, tu z enakim, v strogo kulturnem zmislu delujočim in ob jednem čuvajočim društvom, da delovanje drugih društev ne prekorači kulturnih mej na škodo Slovanom in državi.

b) Ostali slovanski svet.

Čehi na Dunaji, katerih je tam, kakor že vedó naši čitatelji okoli 240.000, borijo se že desetletja, da bi imeli primernih cerkvá za katoliško službo božjo in pa prilik za poučevanje krščanskega nauka v svojem jeziku. Celó poprejšnji dunajski nadškofi so bili takim potrebam nasprotni. To je bilo popolnoma v zmislu nemških in židovskih liberalcev na Dunaji. Zato so zagnali ti tudi sedaj velik krik, ko je bilo slišati v popolnoma češkem dunajskem okraji v cerkvi češko propoved. Pritožbe zaradi tega so došle celó do dunajskega starešinstva, češ, da bi bil drugače nemški značaj Dunaja v nevarnosti.

Glasilo češkega kluba je jedenkrat pravo zadelo, ko pravi, da antisemitizem dobi vsled verske in narodne nestrpnosti novo moč na Dunaji. Doslej so se namreč skrivali Židje za vero, ne pa za narodnostjo. Odslej pa bodo Žide, ki pomagajo preganjati vero in narodnost pri dunajskih Čehih, takisto preganjali zaradi vere in zaradi narodnosti. Židje sedaj ne uidejo z lahko pod brambo druge pretveze.

Židje in nemški protestantje imajo svoje sinagoge in cerkve, in poleg njih verske šole, če jih je le kopica v kakem mesticu; katoliškim Slovanom pa delajo v tem oziru zapreke, če jih živi celó na stotisoče v prestolnici našega cesarstva, če tudi so veljavni tudi zanje ustavni členi o svobodi vesti in narodnosti. V interesu katoliške cerkve je pač, da varuje in se potezuje tudi ona za taka prava, katera so, kakor se vidi, združena drugo z drugim.

Cesar Viljem je prišel 19. julija t. l. na ruski zemlji skupaj s carjem Aleksandrom III. Istega dne, kakor poprejšnje dni, je „Nordd. Allg. Ztg.“, Bis-

marckov organ zopet in zopet zatrjevala, da pruskonemška politika se ne spremeni vsled tega obiska. Obisk, da se je izvršil jedino vsled dvorljivosti, ki jo je treba izkazati nastopivšemu cesarju ruskemu carju. Z velikim napuhom pobija ta list vplivne ruske časnike, ki so optimistiški dovolj, da se nadejajo kake za Rusijo ugodne spremembe od strani Bismarckove politike. Taka nespremenjenost ugaja tudi avstrijsko-madžarskemu novinarstvu. Vse to je bilo videti že naprej!

Srbska kraljica Natalija je bila prisiljena izročiti na nemških tleh svojega 12letnega sina, da so ga odpeljali kralju Milanu v Belgrad. Kraljica je odpotovala preko Dunaja v Pariz. Da Dunaji je kraljico obiskal jedino ruski poslanik. Gledé na ves ta dogodek se je zopet razkrilo jako očitno, kake razmere gospodujejo o mednarodni evropski politiki. Tudi iz tega je razvidno, ktere države podpirajo druga drugo, in kje imajo pojedine svoje interese, če tudi jih tu pa tam zanikujejo.

Postopanje proti srbski kraljici pa je vzbudilo teorietike mednarodnega prava, katero kaže, da ni ali noče biti jasno o takih vprašanjih.

Program cesarja Viljema II. O tem govori članek dunajskega dopisnika v „Novoje Vremja“. Ta dopisnik „Argus“ (pseudonym) ponavlja, da novi nemški cesar je sprejel Bismarckov program, in da Bismarck se nadeja brzega uresničenja tega programa. Dopisnik pravi, da na Dunaji vedó, da Viljem II. hrepeni obnoviti nemški Bund, in da ima ta namera v Avstriji navdušene privržence, pa tudi nasprotnike. Privrženci, in med temi so celó čislani dunajski državniki bodo podpirali težnje po sklepu stalne in ustavne zveze z Nemčijo. Nasprotniki pa vidijo v takem zjedinenju konec nezavisnosti cesarstva Habsburgov. „Krom. Nov.“ od 17. julija t. l. so ves ta jako pomenljivi članek ponatisnile. Mi smo posneli samo jedro, a to govori dovolj.

O shodu nemškega cesarja z ruskim carjem so poleg oficijoznih glasov pomenljivi tudi ruski glasovi. V obče menijo ruski listi, da shod pomenja prijazne in prijaznejše odnošaje med Nemčijo in Rusijo. „N. F. P.“ v svojih obširnih brzozavnih poročilih zaznamuje izjave „Novega Vremena“ kot velevažne, „Novoje Vremja“ pravi namreč med drugim: Nemčija bi bila brezdvombeno naravnim potom dogodkov dosegla preje ali pozneje silo, ki jo ima. Prijateljstvo Rusije pa je isto slajšalo in pospešilo. Omenjaje to, nočemo morda obračunati z Nemčijo, ampak samo konstatovati, da osnovni princip Rusije je bil vedno podpora narodnih teženj. V pravičnosti Rusije nasproti drugim narodom je njena sila, in mi želimo, da bi voditelji Nemčije razodeli ali jednako pravičnost nasproti slovanskemu svetu, kateri veleva voditi zgodovino Rusiji. Staro prijateljstvo s Prusijo, osnovateljico nemškega cesarstva opravičuje Rusijo, da se nadeja, da Nemčija prva pripozna našo misijo, s katero nam je stopiti na čelo skupnega rusko-slovanskega sveta.

Važno, poluradno glasilo, Bruseljski „Nord“ šteje ob tej priliki levite Crispiju. „Nord“ pravi, da italijanski listi niso vznemirjeni brez povoda zaradi shoda cesarjev Viljema II. in Aleksandra III., kajti Italije bi ne bilo potreba pri reševanju bolgarskega vprašanja, ko bi se porazumela Rusija s svojimi sosedi. Pa tudi ko bi imelo potovanje Viljema II. v Rusijo kot posledico jedino podaljšanje status quo na Vstoku, bi pomenjalo to posredno pobeo itali-

janske politike, katera je v družbi z Anglijo najbolj delala v protiruskem zmislu. Crispi bi bil potem Italijo kompromitoval nasproti Rusiji, in Rusija ima pravico kazati se nezadovoljno, da se umešava rimski kabinet v vprašanje, ki se ne dotika italijanskega interesa. Mi ne vemo, sklepa „Nord“, ali opravičijo dogodki umešavanje Crispija v bolgarsko zadevo in njegovo sovražno postopanje nasproti Franciji, ali očitno je, da je javno mnenje jako spremenilo svoje misli o dobičkih in poročtvih, katere more dati tripelalijancija, odkar je nastopil vlado cesar Viljem II. Crispi da je zopet obudil iredentovski duh, o katerem se je ustil Depretis, da ga je on zadušil in pokopal.

Iz Peterburga ima „Nord“ tudi pismo, katero trdi, da Rusija si ne da vezati ali krčiti svobode v svojem delovanju, in ker vedó to v Berolinu, je ob enem sklepati, da v Berolinu ne mislijo zaradi tega, da bi se ne dali združiti rusko-nemški interesi.

Novine poročajo tudi, da ruski narod je navdušeno sprejel cesarja Viljema II., da je narod v soglasi s carjem o tem pogledu, — „Norddeutsche Allg. Ztg.“ zatrjuje, da nemška politika je protestovala že od začetka proti pustolovstvu Koburžana v Bolgariji. Ta zaušnica bo bolela najbolj Madjare.

Omenimo še, da ko je napil pri zajutru car Aleksader nemški vojski, je odgovoril cesar Viljem na zdravje carja v ruskem jeziku.

Razstava „šolske“ Praške akademije slikarske. 15. julija t. l. se je otvorila ta razstava v prostorih Praškega Rudolfinu, prva svoje vrste. Šola ima tri oddelke: vseobči, odborni za kraj in odborni za slikanje nabožno, itd.; ravno takó razpada razstava v 3 oddelke. Obiskovali so razstavo jako mnogoštevilno, in moralni vspeh je še večji, ki ga je dosegla šola.

Na akademiji znanostij in umetnostij na Dunaji je potrjen za podpredsednika slovenski učenj rojak vseučiliški prof. in dvorni svetnik dr. Jos. Stefan, za pravega člana pa prof. in ruski državni svetnik dr. Vatroslav Jagić.

Slavnost krščenja Rusije bo vesoljna povsod, kjer bivajo Rusi, zlasti pa v Rusiji sami. Dan 15. ali po našem 27. julija t. l. bo zgodovinski dan; kajti v spomin tega dne se je že ukrenilo in se izvrši mnogo, kar ostane trajno in kar bo svedočilo pozni bodočnosti o tem prazniku.

Kakor pa razlaga general Kirjejev v svoji razpravi, katero priobčujemo tudi mi, obče položenje in zavire gledé na sklicanje vesoljnega cerkvenega zbora, jednaki vzroki, jednaki pomislili in zadržki delujejo tudi gledé na udeležbo Kijevske svečanosti in slavnosti: vsled tega ne bode grško-vstočna cerkev in ne bodo Slovani iz drugih krajev zastopani v tolikem številu, kakor bi bilo v interesu krščenja v obče in slovanskega nadaljnega kulturnega razvijanja posebe.

Sicer pa so storili Rusi mnogo, kar je bilo v tem pogledu želeto; še celo železnice ruske so sklenile, da bo potnikom, ki pridejo izza ruskih mej, voznja do Kijeva brezplačna, in udeleženci iz slovanskih krajev bodo sprejeti v Kijevu, kakor si more le misliti slovansko gostoljubje.

Knjige in knjižice izhajajo v ta spomin v najkrajnejši opravi; istotako vabila raznih društev k slavnosti. Časopisi in novine izidejo za 900letje krščenja Rusov v

najprazničnejši obliki, in vsebina dotičnih števil bo posvečena jedino sveto-vladimirski slavnosti: Saj pa tudi: Kaj bi bilo združilo, vezalo in vzdrževalo oddelke ruskega plemena v raznih hudih bojih proti zunanjim navalom in notranjim skušnjavam, ako ne zaščit Krščanstva? Kaj bi bila, kakor pravi današnji načelni članek našega lista, danes Rusija brez krščanske vere? Rusija je varovala isto vero, in ta vera je zopet rešila Rusijo od porušenja. Druga je podpirala drugo; od te vzajemne pomoči imati obe dobiček, in ta dobiček razteza v moralnem pogledu svoj blagodejen vpliv tudi na Slovane, ki so zunaj Rusije. Kakor vidi nemški narod, raztresen po raznih deželah in svetovih moralno pomoč tam, kjer ima dandanes središče svoje kreposti, kakor je nemški narod kulturno zjedinen in kljubu temu lojalen v podanstvu raznih vladarjev, ravno takó se veselí neruski Slovani, da živi soplemeni narod slovanski, ki praznuje sedaj začetke vsega svojega razvijanja do današnjega dne, in ki more s svojimi kulturnimi sredstvi že dandanes podpirati kulturni razvoj tudi drugih slovanskih uarodnostij. Praznik sv. Vladimira je zatorej v kulturnem pogledu praznik občeslovanski; prekrivati more pomen te slavnosti sam oni, ki je nasprotnik slovanskim narodnostim in oni slovanski krvni brat, ki ne spozna ali noče spoznati orožja slovanskih nasprotnikov.

Isti nasprotniki razkrivajo sedaj svoje veselje nad onimi Slovani, ki so mlačni nasproti devetstoletju krščenja ruskega naroda: razodevanje tega veselja pove vse! Vendar nasprotnikov veselje ni popolno; kajti mnogo je naobražencev slovanskih narodnostij, ki se ne dajo več zavesti, in ki bodo torej ali osebno udeleževali se ruskih praznikov, ali pa bodo pismeno in telegrafski naznanjali, da umejo obsežni pomen Kijevske slavnosti. In stotisočja slovanskih src bo do 27. julija 1888 na tihem Boga zahvaljevala na neizmerni dobroti, da je podelil pred 900 leti luč sv. vere velikemu narodu ruskemu in ga ž njo ohranil krepkega in vedno krepkejšega da današnjega dne.

Srbi in Hrvatje v Dalmaciji, kakor poročajo nemškimi novinami dalmatinski Italijani, so na poti, da bi se spravili in odslej postopali združeno. Bog daj! saj bi potem prenehale žalostne dejanske posledice po izreku: *Duobus litigantibus tertius gaudet.* Kajti malo kje škoduje tretji dvema tako, kakor v Dalmaciji, kjer je znal zviti Italijan netiti in porabljati na svoj dobiček neslogo med brati Srbi in Hrvatji.

Cerkveni zbor v Rusiji. V današnji št. „Sl. Sveta“ priobčujemo konec spisa Kirjejeva. Jako važni so odgovori od strani avstrijskih listov. Pomenljiv je nasvet katoliškega duhovnika in slovanskega učenjaka v „Parl.“ od 22. jul. t. l. On nasvetuje na podstavi cerkvene zgodovine, da bi se ustanovil, oziroma obnovil slovansko-cerkveni patriarhat, kakor je isto ne novo misel zopet sprožil tudi papež Leon XIII. „Jus praesentandi regium“ bi se v ta namen gotovo doseglo. Tako hierarhiško organizacijo, da ima pravico podeliti jedino papež. Da bi z ustanovo cirilskega patriarhata pridobili ruska cerkev, potem oni, ki imajo cirilski obred, in celó vsa krščanska cerkev, o tem ni dvomiti nikakor. To bi bil najlepši

cirilo-metodiški plod, ki bi ga podarila okrožnica „Grande munus“. Slovanstvu ki ni še izgubilo krščanstva. Ta članek je v svojih jedrnatih potezah preimniten, da bi izcerpali samo kak stavek iz njega. O vsem vprašanji priobči „Sl. Sv.“ še druge razgovore in utemeljitve.

V spomin devetstoletja krščenja Rusije je razposlal tudi Sovét C. Peterburgskago Slavjanskago Obščestva svojim členom prekrasno vabilo v rudeče-višnjevelih barvah z naznanilom, da bo 14. (26.) ob 6. uri zvečer v Knezo-Vladimirski in Isaakijevski cerkvi svečano vsenočno bdenje, 15. (27.) julija ob 10. uri zjutraj pa v Knezo-Vladimirski cerkvi „Božestvennaja liturgija“ in potem „toržestvennyj krestnyj chod“ (procesija), in 15. julija (27.) zvečer ob 8. uri toržestvennoje (slovesno) občesje sobranije gg. členov Slavjanskago Obščestva v dvorani S. Peterburgskago Gorodskago Kreditnago Obščestva.

Z enakim vspehom bodo slavila spomin sv. Vladimira tudi druga ruska društva, in naj si bodo v še toliko majhnih mesticah in trgih.

KNJIŽEVNOST.

Stritarjevih zbranih spisov so zopet izšli* 51., 52. in 53. snopič. Vsebina n. pr.: Oče za sina. Popotna pisma I., II.

Obrtnik, političen in strokovnjašk list za obrtni stan, je začel izhajati v Ljubljani, in sicer po dvakrat na mesec. Pol leta 1 gld. 50 kr. V programu ima tudi: „Pobijati izrodke sleparske produkcije in kupčije.“ Hvalna naloga, zlasti nasproti židovstvu, katero se hoče vtpeti tudi med Slovence in tako zanašati med nje slabo blago.

Glasba. Skladatelj g. F. S. Vilhar, slovenski rojak, sedaj v Spljetu, izdá kmalu III. knjigo svojih skladb. Knjiga bo obsegala 24 raznovrstnih komadov, n. pr. „Predigra k Balkanskoj Carici“, prirejena za glasovir. I. t. d. Knjiga velja 2 gld., in gospod skladatelj prosi, da bi se mu ta znesek pošiljal naprej, ker mora tudi on tiskovne stroške pokriti naprej. — Takoj po izdanji III. knjige izdá g. Vilhar svoje najnovejše delo „Zvonimir“, kralj hrvatski, romantično opero v 3 dejanjih. — II. knjigo njegovih del je še možno dobiti po 1 gld. 60 kr., prva pa je že razprodana.

Matica Hrvatska je podelila letos svojim členom 9 knjig, te so: Kišpatic: Kukci. Knjiga druga. Šenova: Sabrane pripovedi. Sv. Z. Tomić: Pošurice. Pripovedi. Ševčenko: Pjesničke pripovedi. Preveo i uvodom popratio August Harambašić. Gundulić: Dubravka. S uvodom Fr. Markovića. — Goethe: Ifigenija na Tavridi. Preveo Vlad. Vežić. — Trstanjak: Rane i melem. Crtice. — Šandor. — Gjalski: Tri pripovedi. —

Slovinci se v Matico Hrvatsko vrlo vpisujejo; od vseh stranij hvalijo dela, ki jih izdaje ta družba.

Slovanski časopisi v Avstriji. L. 1887. je izhajalo v Avstriji 1292 časopisov, iz njih 720 političkih in 147 gospodarskih. V jeziku češkem jih je bilo 224, poljskem 73, slovenskem 29, maloruskem 18.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca. Cena mu je za zunanje naročnike za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. in za četrt leta 75 kr. Za ljubljanske naročnike in za dijake stane celoletno 2 gld. 80 kr. pololetno 1 gld. 40 kr. in četrtletno 70 kr. — Posamične številke se prodajajo po 20 kr. — Naročnina in reklamacije naj se pošiljajo upravništvu „Narodne Tiskarne“ dopisi uredništvu tudi v „Narodno Tiskarno“ v Ljubljani. Izdajatelj biva v Gorici, ulica Parcar 18.